Бутун дунё пролетарлари, бирлашингиз!

ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТИК ПАРТИЯСИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ КОМИТЕТИ ВА ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

ГАЗЕТА 1928 ЙИЛ 11 ДЕКАБРДАН ЧИҚА БОШЛАГАН ● № 170 (9666). ● 1989 йил 9 сентябрь ● Баҳоси 5 тийин.

ШАНБА СОНИ

Индонезия Республикасининг Президенти Сухартонинг Ўзбекистонда бўлиши. Суратларда: Тошкент аэропортида кутиб олиш пайти; меҳмонлар Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасида.

В. СОЗИНОВ ва Ф. ҚУРБОНБОЕВ суратлари.

ЎЗБЕКИСТОН ДИЁРИДА

СССР Олий Совети Президиумининг таклифига мувофиқ расмий ташриф билан Москвага кетаётган Индонезия Республикасининг Президенти Сухарто рафиқаси билан 7 сентябрь куни Тошкентга келди.

Тошкент аэропортида меҳмонни СССР Олий Совети Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов, Ўзбекистон ССР Министрлар Совети Раисининг биринчи ўринбосари И. Ҳ. Жўрабеков, СССР Ташқи ишлар министрлиги Тинч океан ва Жануби-Шарқий Осиё мамлакатлари бошқармасининг бошлиғи Л. А. Чижов, Қизил байроқ орденли Туркистон ҳарбий округи қўшинларининг қўмондони генерал-полковник И. В. Фуженко, СССРнинг Индонезиядаги элчиси В. М. Семенов, бошқа расмий кишилар кутиб олдилар.

Кутиб олувчилар орасида Индонезиянинг СССРдаги элчиси Я. М. Жани бор эди.

Аэропортда Индонезия, СССР ва Ўзбекистон ССР Давлат байроқлари кўтарилди.

Чиройли миллий кийимлар кийган болалар меҳмонларга гулдасталар тақдим этдилар.

* * *

Куннинг иккинчи ярмида СССР Олий Совети Раисининг ўринбосари, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси М. И. Иброҳимов Индонезия Президенти Сухарто билан учрашди.

М. И. Иброҳимов Совет Иттифоқига Индонезиядан бундай олий даражадаги ташриф чорак асрдан буён бўлмаганлигини эслатиб, СССРда Индонезия билан алоқаларни қадрлашларини ва сўнгги йилларда муносабатларимизда юз берган тараққиёт янада кучайишига умид қилаётганликларини таъкидлади. Ҳозирги ташриф турли соҳаларда ва умуман икки томонлама алоқаларга омил бахш этади, Совет-Индонезия ҳамкорлигини сифат жиҳатидан янги даражага олиб чиқишга имкон беради, деди у сўнгра.

М. И. Иброҳимов қўшилмаган мамлакатлар давлат ва ҳукумат бошлиқларининг Белграддаги учрашувидан тўғри СССРга келган меҳмонга мурожаат қилиб, Совет Иттифоқида қўшилмаслик ҳаракатининг ўз ролини жаҳондаги реал вазиятга мувофиқлаштириб янгилаш йўлини мамнуният билан кутиб олганликларини айтди. Бу янгиланиш, деб давом этди у, бизнинг тушунишимизча, буюк давлатлар ва уларнинг блокларига анъанавий қарама-қарши туришдан кенг халқаро ҳамкорлик доирасида энг муҳим умумбашарий муаммоларни ҳал этишда фаол иштирок этиш мақсадида тенг ҳуқуқли шериклик муносабатларига ўтишдан иборат. Илгари кўп марта айтилганидек, бизнинг мамлакатимиз ҳар қандай қўшилмаган давлат билан, умуман қўшилмаслик ҳаракати билан мулоқот ва ҳамжиҳатлик учун тайёрдир. Сизнинг СССРга ташрифингиз бунинг далилидир.

Индонезия Президентига мамлакатда амалга оширилаётган қайта қуриш ҳақида сўзлаб берилди.

Ўзбекистоннинг халқаро ҳамкорлиги суҳбатнинг алоҳида мавзуси бўлди. Ҳамкорликнинг қайта қуриш вужудга келтирган янги шакллари унга хос бўлаётганлиги ҳақида гапирилди. Чунончи, ҳозирнинг ўзидаёқ республикада Болгария Халқ Республикаси, Хитой Халқ Республикаси, Афғонистон, Италия, Германия Федератив Республикаси, Америка Қўшма Штатлари фирмалари билан биргаликда ташкил этилган қўшма корхоналар мавжуд. Малайзия билан бевосита ҳамкорлик ўрнатиш масаласи ҳал қилинди. Индонезия Президентига агар унинг мамлакатида Ўзбекистон билан ҳамкорлик қилишга тайёр фирмалар бўлса, бу ерда хайрихоҳлик билан кутиб олиниши тўғрисида айтилди. Масалан, ишни буюмлар, товарлар кўргазмасини айирбош қилишдан бошлаш мумкин бўлур эди.

Индонезия Республикасининг Президенти Сухарто самимий кутиб олганликлари учун миннатдорчилик билдириб, Совет Иттифоқига бошланган ташриф иккала мамлакатимиз ўртасидаги яхши муносабатларни янада мустаҳкамлаш учун ғоят фойдали бўлади, деб ишонч билдирди.

Индонезия Президенти барча давлатлар ва халқларнинг куч-ғайратларини бирлаштирган тақдирдагина ялпи тинчлик ҳам, социал адолат ҳам мумкин бўлишини таъкидлади.

Президент Ўзбекистоннинг потенциал имкониятлари тўғрисидаги маълумотлар учун миннатдорчилик билдириб, пахтани қайта ишлаш, табиий ипак етиштириш базасида Индонезия билан Ўзбекистон ўртасидаги ҳамкорлик бутунлай реалдир, деган умидни билдирди. У аниқ амалий таклифларни айтди, жумладан пальма ёғини тозалайдиган қўшма корхона барпо этишни таклиф қилди.

Суҳбатда таъкидланганидек, ҳозир иккала мамлакатда ҳамжиҳатликни кучайтириш, амалий ҳамкорлик қилиш учун яхши имкониятлар бор, бу имкониятлардан тобора самаралироқ фойдаланиш лозим.

Индонезия Президенти Номаълум солдат қабрига гулчамбар қўйди.

Индонезиялик меҳмонлар Ўзбекистон ССР Халқ хўжалиги ютуқлари кўргазмасига бордилар.

Индонезия Президенти шарафига Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиуми номидан тушлик зиёфат берилди.

(ЎзТАГ).

ЙИГИРМАНЧИ ЧАҚИРИҚ ХАЛҚ ДЕПУТАТЛАРИ ОБЛАСТЬ СОВЕТИНИНГ НАВБАТДАН ТАШҚАРИ ЎН БИРИНЧИ СЕССИЯСИНИ ЧАҚИРИШ ТЎҒРИСИДА

Халқ депутатлари область Совети ижроия комитети **қарор қилади:**

йигирманчи чақириқ халқ депутатлари область Советининг навбатдан ташқари ўн биринчи сессияси 1989 йил 29 сентябрда Тошкент шаҳрида чақирилсин.

Ижроия комитет раиси
А. ЙЎЛДОШЕВ.

Ижроия комитет секретари
А. МАНСУРОВ.

* * *

Область Совети ижроия комитети халқ депутатлари область Совети сессиясида кўриб чиқиш учун қуйидаги масалани кун тартибига киритишни мўлжалламоқда:

халқ депутатлари область Совети ижроия комитетининг «Белгиланган социал-иқтисодий программанинг бажарилиши, Советга бўйсунувчи ташкилот ва хизмат соҳалари структураси ҳамда фаолиятини қайта қуриш қандай бораётганлиги тўғрисида».

✦ ТУРДОШ ФАКУЛЬТЕТЛАР БИРЛАШИБ

✦ УЧ ЙИЛЛИК ЖУМБОҚ.

✦ ОЛДИДАН МУШУК ЎТСА...

✦ ТЎҒРИ ЙЎЛДАН ОЗГАНЛАР

БАЙНАЛМИЛАЛЧИ ЖАНГ ЧИЛАР ХОТИРАСИ МУҚАДДАС

ҚАЛБДА НОМЛАРИ ҚОЛАДИ

— Аввал сиз мана бу альбом билан бир танишиб чиқинг,— деди район комсомол комитети идеология бўлими мудири Қаҳрамон Назаров.— сўнг суҳбатни давом эттирамиз.

Альбом «Акмал Икромов район ёш жангчилар кенгаши ҳаётидан лавҳалар» деган сўзлар билан очиларди. Дастлабки саҳифаларда ёш жангчиларнинг ўтган йил баҳорда бўлиб ўтган 1 слётидан олинган фотосуратлар кўзга ташланади. Ўша слётда Улуғ Ватан уруши қатнашчилари, байналмилалчи жангчилар ҳам иштирок этиб, ёшларга ўзлари ҳамда қуролдош дўстлари босиб ўтган жанговар йўл ҳақида ҳикоя қилиб берган эдилар. Авлодлар учрашуви район меҳнаткашлари хотирасида узоқ вақт сақланиб қолди.

Альбом саҳифаларининг яна бирида М. Горький маҳалласида бўлган митингдан фотолавҳалар келтирилган. Ўша кезларда Афғонистонда аёвсиз жанглар давом этарди. Кўпгина йигитларимиз қатори Саидбурхон ака Сайдаминовнинг ўғли Сайдулла ҳам шу юртда ўз байналмилал бурчини ўтаётган эди. Сайдулла маҳалладошларига энг севимли фарзанддек бўлиб қолган эди. Мактабни аъло баҳолар билан тамомлаб, бир неча касбнинг бошини тутди. Хушмуомалалиги, одамохунлиги билан кўпчиликнинг меҳрини қозонди. Армияда ҳам ўзини кўрсатди. Кўпгина операцияларда иштирок этиб, Афғонистоннинг шаҳар ва қишлоқларини душман ҳамласидан ҳимоя қилди. Командирлардан келган мактубларда унинг қаҳрамонликлари алоҳида тилга олинган эди. Лекин навбатдаги операцияда...

Совуқ хабар бутун маҳаллани ларзага келтирди. Ёшларнинг ҳам, кексаларнинг ҳам кўзларида ёш қалқирди. Улар мотам митингида бирма-бир сўз олишиб, Сайдулланинг ажойиб фазилатлари ҳақида гапирдилар, у туғилиб ўсган 3-Чевар проездини қаҳрамон жангчи номи билан аташни таклиф этдилар.

Байналмилал жангчи номини ҳар қанча эъзозласа арзийди. Жангларда кўрсатган қаҳрамонликлари учун у жанговар Қизил Юлдуз ордени ва медаллар билан тақдирланганди.

— Маҳалла аҳли истагини район ижроия комитети ҳам, шаҳар ижроия комитети ҳузуридаги топономик комиссия аъзолари ҳам қўллаб қувватладилар,— дейди Қаҳрамон Назаров.— Лекин комиссия қарорини тасдиқлашга келганида шаҳар ижроия комитетининг раҳбарлари ҳафсаласизлик қилмоқдалар. 3-Чевар проезди Сайдулла Сайдаминов номи билан аталса бўлади. Чунки ҳозир мактабларга, кинотеатрларга, отрядларга ҳам байналмилал жангчилар номи берилаяпти.

Қаҳрамон жангчилар номини абадийлаштириш, уларнинг оилаларига моддий ва маънавий мадад бериш билан район комсомол комитети муттасил шуғулланиб келаяпти. Комсомол комитети ташаббуси билан 245-мактабга Қизил Юлдуз ордени нишондори, марҳум байналмилал жангчи Тўлқин Жалолов номи берилди. Янги қурилган кинотеатр эса Фурқат Қаюмов, 106-мактаб отрядларидан бири Қобил Алибердиев номи билан аталмоқда.

Район комсомол комитети тавсияси билан корхоналар бошланғич комсомол ташкилотлари қаҳрамон жангчилар оилаларини, Афғонистондан ярадор бўлиб қайтган жангчилар шифо топаётган госпиталларни ўз оталиқларига олишди. Ташкилотлар тақдим этган бепул йўлланмалар билан жангчиларнинг ота-оналари санаторийларда ўз саломатликларини мустаҳкамлаб қайтишмоқда. Марҳум Валерий Аляевнинг квартираси ремонт қилиб берилди. Юридик техникуми ўқитувчиси Валерий Ляшченкога янги квартира олиб берилди.

Афғонистонда хизмат қилган йигитларнинг 18 нафари жангларда қаҳрамонларча ҳалок бўлди, уларнинг бир қисми эса ногирон бўлиб қайтди. Ногиронлар кўнгли ўксимасин деган мақсадда районда турли хил тўгараклар ташкил этилди, «Матонат» клуби очилди. Комсомоллар ўз қўллари билан клубни ремонт қилиб бердилар, моддий жиҳатдан қўллаб-қувватлаш мақсадида шанбалик уюштирдилар. Афғонистондан ногирон бўлиб қайтган спорт ишқибози И. Крицкий ҳамда район комсомол комитети ташаббуси билан махсус футбол командаси тузилди. Команда аъзоларидан Карим Алимжонов ҳозир Америкада ўтказилаётган ногиронлар турнирида иштирок этаяпти. Карим ҳам Афғонистондан икки оёғидан ажраб келган эди. I группа инвалиди бўлишига қарамай, юракдаги ғайрат ўти сўнмаганди. У ясама оёқ билан футбол майдонига тушиб чиройли ўйинлар кўрсатмоқда. Матонатли йигитга янги квартира ва автомашина тақдим этилди.

Байналмилалчи жангчилар ҳар қандай эъзозга лойиқдирлар. Улар номи тинчликсевар кишилар қалбига бир умр муҳрланиб қолди. Ҳозир район комсомол комитети жангларда ҳалок бўлган жангчилар хотирасини абадийлаштириш учун махсус комплекс қуришга ҳозирлик кўрмоқда. Эскизлар учун конкурс эълон қилинган. Ёдгорлик йигит-қизларнинг шанбаликда ишлаб топган маблағлари ҳисобига қурилади. Ҳозир бу хайрли ишдан ҳеч ким четда қолмаяпти. Акмал Икромов районида истиқомат қилаётган ҳар бир киши ёдгорлик қурилишига ўз ҳиссасини қўшиш истагини билдирмоқда.

Ж. НОСИРОВ.

ТАНИШИНГ: МАШИНАСОЗЛИК ИНСТИТУТИ

ҚИРҚ УЧИНЧИ

Тошкент политехника институти республикамизнинг энг йирик олий ўқув юртидир. 1 сентябрда унинг аудиторияларини 4284 нафар биринчи курс студентлари тўлдирдилар. Лекин уларнинг бир қисми кўп ўтмай Ўзбекистондаги қирқ учинчи олий ўқув юртининг талабалари бўладилар. Бу — ТошПИ базасида ташкил этилган Тошкент машинасозлик институтидир.

Ҳозир ҳар икки институт студентлари биргаликда таҳсил кўришмоқда. Шу кунларда талабалар шаҳарчасида умумий саҳни 14 минг квадрат метрни эгаллайдиган ўқув корпуси қад кўтармоқда. Унинг биринчи навбати шу йил охиригача қуриб битказилиши лозим. Ўқув корпусининг иккинчи навбати келгуси йил фойдаланишга топширилади. 1991 йилда қурилиш ниҳоясига етказилгач, бу ерда олий математика, физика, умумий химия, тил ва бошқа умумий таълим кафедралари жойлашади. Ўқув корпусида 2 минг ўринли мажлисхона, катта ўқув залига эга бўлган кутубхона, шунингдек босмахона ҳам бўлади.

Янги ўқув юртида талабаларнинг пухта билим олишлари учун ҳамма шароитлар яратилади. Лабораториялар энг тез ишлайдиган ҳисоблаш машиналари, ўқитишнинг техника воситалари билан жиҳозланади.

Янги институт республикамиз индустрияси учун юқори малакали мутахассислар тайёрлайди.

А. КЕЛДИЕВА.

ПЕДАГОГ МАСЛАҲАТИ

ОНГ ЗАҲАРЛАНМАСИН

Бешинчи синф ўқувчиси Илёс негадир эскича удумларга амал қилади. Бўлмаса ота-онаси ўқимишли кишилар. У олдидан қора мушук ўтиб қолса дарҳол орқага қайтади, негаки иши юришмас эмиш. Имтиҳон арафаларида эса фол очиради. Сўнг маълум муддат товонига беш тийинлик тангани ёпиштириб юради. Шунда имтиҳонлардан енгилгина ўтар эмиш.

Бундай ўқувчилар мактабларда баъзан-баъзан учраб туради. Лекин ота-оналар ва педагоглар эскилик ботқоғига чўкиб бораётган бундай ўғил-қизларни билишса ҳам ўзларини билмасликка олишади. Пировардида ёшларнинг онги секин-аста эскилик сарқити билан заҳарланиб бораверади.

Яқинда Тошкентга малака оширишга борган эдим. Бир ҳамкасбим билан суҳбатлашиб қолдим. Ҳамхонам педагог бўлса ҳам эскича удумларга жуда ҳам ишонар экан. Жин ва шайтонлар билан боғлиқ ривоятларни менга ростдек қилиб гапириб берди. Бундай ўқитувчилар ёш авлод онгини қандай қилиб тўғри шакллантира олишаркин?!

Давраларда ҳам айрим ёши катта кишилар ўғил-қизлар тарбиясига салбий таъсир ўтказувчи қилиқлар қилишади. Бир тўйда ёнма-ён ўтирган шифокор дўстимиз арақ тўлдирилган қадаҳни қўлига олди-да:

— Етмиш ёшгача арақ ичмаган одам мусулмон эмас, кофир бўлади,— деди.

— Етмишгача ичаверамиз, — унинг сўзларини қувватлади улфатларидан бири.— Қуръонда ҳам май ичиш айб эмас дейилган. Етмишдан кейин ичмайди. Чунки етмиш — кетмиш.

Ўрта ёшдаги бу кишиларнинг гапларини ён-атрофдаги ёшлар ҳам эшитишди. Сўнг катталарга қўшилишиб, қадаҳларни қўлга олишди.

К. Маркс айтганидек, тарбиячининг ўзи тарбияланган бўлиши керак. Педагог ҳам, шифокор ҳам буни унутмаслиги керак. Аввало ўзимиз тарбияланган бўлсак шунда даврга муносиб авлодни етиштира оламиз.

Ҳасан ОТАҚУЛОВ,
Бекобод районидаги 42-мактаб ўқитувчиси.

ЎСМИРЛАР ТАРБИЯСИГА ЖИДДИЙ ЭЪТИБОР

ЛОҚАЙДЛИК — ЖИНОЯТ САБАБЧИСИ

Куни кеча марказий телевидениеда СССР Ички ишлар министрининг ўринбосари мамлакатимизда рўй бераётган жиноятлар ҳақидаги маълумотларни айтди. Қарангки, ўтган саккиз ой мобайнида турли хил жиноятлар миқдори анча ошибди, ўғирликлар кўпайибди. Министр ўринбосари хавфли жиноятчиларга нисбатан кўнгилчанлик қилиш мумкин эмаслигини таъкидлади.

Менимча, кўнгилчанлигимиз, одам бўлиб қолар, деб баъзи ўсмирларни ўз ҳолига ташлаб қўяётганлигимиз, охир-оқибатда ўзимизга бир олам ташвиш орттирмоқда. Бундан ташқари, айрим ота-оналар ўз фарзандларини маҳкам ушламайдилар, у кечалари қаерларда юрибди, ўртоқлари ким — қизиқмайдилар.

Масалан, биз «Правда» номли 2-ўрта мактабнинг собиқ ўқувчиси Игорь Қосимов билан жуда кўп шуғулландик. Ниҳоят уни Фарғонадаги тарбияси оғир болалар махсус мактабига юбордик. Игорь мактабдаги «кўнгилчан» ўқитувчиларнинг эътиборсизлиги туфайли у ердан бир неча марта қочиб келди. И. Қосимов Чиноз шаҳрида Анвар Турсунмуродов билан танишиб, «ўғрилар» тўдасини тузади. Тўдага 2-мактаб собиқ ўқувчилари, ака-ука Зеленкинларни тортадилар.

Игорь ва унинг шериклари кўпгина хонадонларни қақшатиб, бор-будларини шилиб кетадилар. Улар жиноятлари изини йўқотиш мақсадида бир неча уйга ўт қўядилар.

Ўғриваччалар дастидан «Тошкент — Чиноз» электр поезди йўловчилари ҳам азият чекадилар. Болалар уларнинг чўнтакларини қоқлашга уста бўлиб қолишганди.

Балоғатга етмаган болалар билан ишлаш инспекцияси ходимларининг ҳаракатлари туфайли ўғрилар қўлга олиниб, жиноий жавобгарликка тортилдилар.

Агар ота-оналари эътиборсизлик қилмаганларида Игорь ва унинг шериклари қора курсига ўтирмас эдилар. Масалан, биз Анварнинг дадаси билан кўп марта суҳбатлашдик, ўғлингизни бўш қўйманг, назорат қилинг, дедик. Қулоқ солмади. Анвар «жилови» бўш қўйилганидан фойдаланиб, ёмон йўлга кирди, Тошкентда ҳам ўғирлик «ҳунари»ни ишга солди.

Чиноз шаҳрида тарбияси оғир болалар колхоз-совхозлардагига нисбатан анча кўп. Хўжаликларда оилавий, ижара пудратлари кенг жорий қилинган. Қишлоқ болаларининг кўпчилиги меҳнат билан банд. Фойдали меҳнат бекорчи хаёлларга йўл бермайди. Лекин шаҳарда аҳвол мураккаб. Бу ерда ёшларнинг дам олишлари учун шароит етарли эмас, соғломлаштириш — спорт комплекслари йўқ. Шаҳар марказидаги маданият ва истироҳат боғи ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Натижада ёшлар ва ўсмирлар ўз вақтларини қандай ўтказишни билмай қинғир йўлларга кирадилар.

Қисқаси, эътиборсизлик — жиноят сабабчиси. Агар ҳар бир оила, ҳар бир маҳалла ҳамда кенг жамоатчилик ёшлар тарбияси билан шуғулланса ёшларимиз тақдиридан кўнглимиз тўқ бўлади.

Ашрхон БЕЙСЕНОВ,
Чиноз район ички ишлар бўлими балоғатга етмаган болалар билан ишлаш инспекцияси инспектори, милиция катта лейтенанти.

• Экология муаммолари

БУНДАЙ ЁНДАШУВДАН ВОЗ КЕЧИШ КЕРАК

ЧИРЧИҚ республикамизнинг етакчи саноат марказларидан бири сифатида тилларга тушган. Унинг бағрида ўнлаб замонавий корхоналар, транспорт ва қурилиш ташкилотлари ишлаб турибди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулотлар мамлакатимиз оша чет элларга ҳам етказиб берилмоқда. Бу билан ғурурланиш мумкин. Бироқ, бу ерда экология масаласи шу қадар жиддий тус олганки, бундан ранжимай, афсусланмай бўлмайди.

Шаҳарда бундай аҳвол атмосфера ҳавосини ва сув ресурсларини турли ишлаб чиқариш қолдиқлари, оқава сувлар, рўзғор чиқиндилари билан ниҳоятда ифлосланаётганлиги оқибатида содир бўлаяпти. Барча саноат корхоналари атроф-муҳитни булғатишга «ҳисса» қўшаяпти.

Тўғри, шаҳарда табиатни муҳофаза қилиш, турли хил чиқиндилар, уларнинг заҳарлилари тарқалишини камайтириш юзасидан муайян ишлар олиб бориляпти. Бу мақсадларга тобора кўпроқ маблағ ажратилмоқда, мавжуд тозалаш иншоотлари кенгайтирилмоқда, айни вақтда янгилари ҳам қурилаяпти. Ўн иккинчи беш йилликнинг ўтган уч йилида бу соҳага ўн тўрт миллион уч юз минг сўмлик капитал маблағ ажратилди.

Энг йирик корхона ҳисобланган «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасида чиқиндилар чиқишини камайтиришга қаратилган ишлар ҳажми йилдан-йилга кенгайиб бормоқда. Сўнгги вақтларда бирлашмада ишлатилган сувдан қайта фойдаланиш иншоотлари қурилди. Технология жараёнларини такомиллаштириш ва бу билан чиқиндилар чиқишини камайтиришга қаратилган техникавий тадбирлар амалга оширилди.

Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинати, Ўзбекистон химия, Чирчиқ қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводлари, қурилиш материаллари ва конструкциялари комбинати, қатор бошқа корхоналар-ташкилотларда ҳам ишлаб чиқариш чиқиндилари билан атроф-муҳитнинг ифлосланишини камайтиришга қаратилган техникавий-технологик тадбирлар амалга оширилмоқда. Шундай ишлар туфайли биргина ўтган йили теварак-атрофга зарарли моддаларнинг тарқалиш миқдори ўн минг тоннадан кўпроқ камайди.

Атроф-муҳитни тоза сақлаш ва табиатнинг мусаффолигини таъминлаш билан боғлиқ бўлган масалалар шаҳар Советининг доимий комиссияларида ва табиатни муҳофаза қилиш штабида ҳам муттасил муҳокама қилинмоқда.

Лекин шунга қарамай шаҳар экологияси ҳамон ўткир муаммо бўлиб қолмоқда. Атмосферага чиқиндиларни кўплаб чиқариш ва атроф-муҳитни ифлослантириш давом этмоқда. Кўрилаётган чоралар, амалга оширилаётган тадбирларга қарамай шаҳар саноат корхоналари, транспорт ташкилотлари ҳамон табиатга катта зарар келтирмоқдалар. Биргина ўтган йили улар томонидан ҳавога чиқарилган зарарли чиқиндилар миқдори ўттиз икки минг тоннадан ҳам ошиб кетди. Бу аҳвол ҳозир ҳам ҳукм сурмоқда.

Шаҳардаги йирик химия, машинасозлик, бинокорлик материаллари саноати корхоналари атмосфера ва сув ҳавзалари булғатувчи асосий манбалар бўлиб келди ва бўлиб қолмоқда. Биргина «Электрохимпром» улушига ҳамма чиқиндиларнинг тўртдан уч қисми тўғри келмоқда. Автотранспорт ҳақида ҳам шуни айтиш мумкин. Бундай воситалар чиқараётган ва атмосферани ифлослантираётган газ миқдори ортиб бораяпти. У ҳозирги вақтда кишилар саломатлиги учун энг зарарли ҳисобланган шундай чиқиндиларнинг қирқ фоиздан ортиқроғини атрофга тарқатмоқда.

Шаҳар территориясида атроф-муҳитнинг ҳолатини муттасил ўрганиш учун доимий ва кўчма станциялардан фойдаланилади. Шу мосламалар айрим вақтларда ҳавонинг ифлосланиш даражаси ниҳоятда юқори бўлаётганлигини кўрсатмоқда.

Айрим ойларда ҳавони булғатган аммиак миқдори нормадагидан олти баравар ортиқроқ кўпайиб кетган, азот иккиоксидининг кўпайиш миқдори тўрт ярим баравар ортиқ атрофида бўлган. Олтингугурт гази ҳам нормадагидан икки-уч марта кўпайган. Чанг, углерод оксиди ва бошқа шунга ўхшаш саломатлик учун зарар чиқиндилар миқдори ҳам кўп ҳолларда белгилаганидан анча кўп бўлмоқда. Бу йил ҳавога аралашган аммиак ўтган йилдагидан анча камайтирилган бўлишига қарамай ҳар кунги ўртача миқдори нормадагидан сал кам икки баравар ортиқроқни ташкил этмоқда. Олтингугурт газини камайтириш бўйича эса ҳеч қандай силжишга эришилгани йўқ. Унинг миқдори ўтган йилдагича бўлаяпти.

Бундай мураккаб экологик аҳвол юзага келишининг кўп сабаблари бор. Аввало, юқорида таъкидланганидек, ишлаб чиқаришда технологиянинг бузилишидир. Қолаверса чиқиндисиз технологияни жорий қилиш ҳақида чинакамига қайғуриш етишмаяпти, эски асбоб-ускуналарнинг ишлатилиши, шу жумладан ишлаб чиқаришнинг зарарли чиқиндиларини ушлаб қоладиган, оқава сувни тозалайдиган қурилмаларнинг етишмаётганлиги, мавжуд тозалаш иншоотларидан фойдаланиш яхши йўлга қўйилмаганлиги ҳам шунга олиб келмоқда.

Шуниси ачинарлики, тозалаш иншоотлари иккинчи даражали қурилиш, деб қараш ҳамон давом эттмоқда. Кўпчилик саноат корхоналари раҳбарлари бундай ёндашувдан ҳамон воз кечолмаяптилар, экология даврнинг долзарб муаммоси бўлиб қолганлигини ҳамон тўла ҳис қилолмаяптилар. Тозалаш иншоотлари қурилишидаги сусткашликни фақат шу билан изоҳлаш мумкин. Бунинг учун зарур асбоб-ускуналар, қурилиш материаллари етарли бўлишига қарамай ўзибўларчилик гирдобидан чиқа олмаслик афсусланарлидир.

Айрим саноат корхоналарининг раҳбарлари ҳозирги вақтда ҳам тозалаш иншоотларини ишга тушириладиган объектлар қаторидан чиқариб ташламоқдалар. Бунга кўплаб мисоллар келтириш мумкин. Масалан, Чирчиқ қишлоқ хўжалик машинасозлиги заводидаги пўлат эритиш цехининг тозалаш иншооти қурилишида шундай аҳвол ҳукм сурмоқда. Уни ишга тушириш муддатлари неча бор орқага сурилди.

Ўзбекистон химия машинасозлиги заводида ҳам тозалаш иншоотини барпо этиш судралгандан судралмоқда. «Электрохимпром» ишлаб чиқариш бирлашмасида оқава сувларни тиндиргичлар қурилиши жуда суст олиб борилмоқда. Бунинг оқибатида корхона ишлаб чиқариш мақсадлари учун фойдаланилган кўп ҳажмдаги сувни тозаламасдан оқизиб юбормоқда. Ҳар куни Чирчиқ дарёсининг зилол сувини булғаётган бундай оқава 55 минг куб метрни ташкил этмоқда. Бу саломатлик, табиат учун кони зарар-ку!

Ўзбекистон қийин эрийдиган ва иссиққа чидамли металлар комбинатида ҳам атроф-муҳитни ифлослантирувчи манбалар жуда секинлик билан камаймоқда. Тутун, чанг, ифлос, оқава сувлар билан ҳаво ва обиҳаёт ҳавзаларини булғатиш давом этмоқда. Гўшт комбинати, сут заводи ва бошқа шу каби корхоналар ҳам табиатга зиён етказишни тўхтатмаяпти.

Экология ҳам умумбашарий, ҳам ҳар бир киши учун, унинг саломатлиги билан, келажак авлоднинг камолоти билан боғлиқ муаммодир. Шундай экан уни яхшилаш билан муттасил шуғулланиш, бу хайрли ишнинг самарали бўлишини таъминлаш, шу олижаноб мақсад йўлида барча имкониятлардан фойдаланиш зарур.

М. МИРҲАМИДОВ.

РАНГ-БАРАНГ ОЛАМ

НАНТ ШАҲРИДА ТОПИЛГАН ҚЎЛЁЗМА

✦ ПАРИЖ. Яқинда Нант шаҳрида топилган қўлёзмада Ер юзидаги океанлар сатҳининг кўтарилиши, атроф-муҳитнинг саноат фаолияти билан булғатилиши хавфи, атмосферанинг исиши — ана шу ҳамда ҳозирги пайтда инсоният олдида пайдо бўлаётган кўпгина бошқа экология муаммолари тўғрисида гап боради. Қўлёзмани ёш Жюль Вернга мансуб, деб ҳисобламоқдалар.

Бу ҳужжатнинг тақдири унинг мазмуни каби сир сақланмоқда. Маълум бўлишича, ёзнинг бошида Нант радиостудиясига бир киши келган, отини айтишни истамаган, у 1845 йил март-октябрь ойларида ёзилган кундалик дафтарни топширган, ана шу кундаликни 17 яшар Жюль Верн ёзган, деб ҳисоблашмоқда.

Табиийки, кундаликнинг ҳақиқий ёки ҳақиқий эмаслиги тўғрисидаги масала кўтарилди. Нима, бу чиндан ҳам шов-шувга сабаб бўладиган воқеами, ёки боплаб алдашми? Франс пресс агентлиги XIX аср тарихи бўйича мутахассисларнинг фикрини келтиради. Улар ёш ёзувчи кундаликка битган воқеаларни мутлақо реал деб ҳисобламоқдалар. Лекин кундаликни айни Жюль Верн ёзганига ҳеч ким кафолат бера олмаяпти.

Эндиликда «Радио-Франс Нант» давлат радиостанцияси топилган кундалик матни асосида радиоэшиттиришлар туркумини тайёрлади, у бир ойдан сўнг эфирга берилади. Сирли нотаниш киши қўлёзмани топшираётган пайтда ҳужжатни радио орқали ўқишни бирдан-бир шарт қилиб қўйган эди, деди радиостанция директори.

ОИЛА ҚУВОНЧИ—ҚУШЛАР

Тошкент медицина институти 2-клиникаси бош врачининг ўринбосари Тоҳиржон Холдоров учун қушларга ишқибозлик — ота мерос. Табиатнинг ажиб жонзотларига бўлган бу муҳаббат медицина ҳамшираси бўлиб ишловчи унинг рафиқаси — Арофатга ҳамда қизлари Саида ва Ферузаларга ҳам юққан.

Холдоровлар оила аъзолари ўзларининг бор бўш вақтларини қушлар билан ўтказишади. Хонадонда ҳозир қушларнинг ўттиздан ошиқ тури мавжуд. Улар орасида Тошкентда ягона бўлган тўтилар ҳам бор. Хонадон соҳиблари бу тўтиларни парваришлаб, кўпайтириш умидидалар.

Т. Холдоров Тошкент шаҳридаги сайроқи ва томошабоп қушлар ишқибозлари жамиятининг аъзоси сифатида кўплаб шаҳар, область, республика ва халқаро кўрик ҳамда конкурсларида иштирок этиб келаяпти. Бундай тадбирларда унинг турмуш ўртоғи ва қизлари ҳам қатнашмоқдалар. Хусусан, Арофат ва Сайёра яқинда Чехословакиянинг Доксу шаҳрида ўтказилган ана шундай конкурслардан бирида иштирок этиб, фахрли диплом билан тақдирланишди.

У. ҲИКМАТОВ.

Суратларда: Тоҳиржон Холдоров ва унинг қизи Феруза; Холдоровлар хонадонида сақланаётган ноёб тўтилардан бири; Арофат ва Сайёра Чехословакиядан келтирилган фахрли диплом билан.

Р. Альбеков суратга олган.

• *Инсон қадри топталмасин* •

ЖАҲОЛАТ

УСТУН КЕЛГАНДА ДАҲШАТЛИ ФОЖИАЛАР РЎЙ БЕРАДИ

Е замонга бир нарса бўлди, ёки одамлардан меҳр-оқибат кетди.

Бу қандай гапки, ўғил отага қўл кўтарса, қиз она сочларига ёпишса, бераҳм қўллар гўдак бўйнидан бўғса... Муҳтарам социологларимиз, ҳурматли профессорларимиз тушунтириб беришсин: нима учун биз борган сари жаҳолатга юз тутяпмиз?!

Яқинда бир мерос жанжалида иштирок этдим. Куни кечагина қудаандачилик қилиб юрган одамлар бугун бир-бирлари билан тескари. Уйқуларида ҳаловат йўқ. Ҳар икки томон даста-даста ҳужжатларни қўлтиқлаб, идорама-идора кезади, суд эшиклари олдида сарғайиб ўтиради. Ўзи нима гап, улар қайси меросни талашиб-тортишяптилар?

УЙ-ЖОЙ КИМНИКИ?

Оржоникидзе район, Байтқўрғон қишлоқ Совети территориясига қарашли «Красний мост» кўчасидаги 49-уйда мусибат рўй берди: ҳали келинлик либосининг оҳори тўкилмаган Дилором туғуруқхонада вафот этди. Ундан Юлдуз исмли қизалоқ ёдгорлик бўлиб қолди.

Дилоромни шу уйнинг эгаси Шарофат Эсонбоева ўзига қиз қилиб олган эди. Ўшанда чақалоқнинг ҳали қирқи ҳам чиқмаганди. Шарофат опа бутун меҳрини шу қизга тўкди, оқ ювиб, оқ тарадди. Лекин, яккаю ягона қизининг бўйи чўзилиб, кўзга кўриниб қолганда ўзи дардга чалинди, кўп ўтмай Дилоромни ҳайҳотдек ҳовлида ёлғиз қолдириб, дунёдан кўз юмди.

Дилором вояга етгунча унга тоғаси Турғун Эрматов ҳомий этиб тайинланди. Тўғрисини айтганда, қиз ақлли-ҳушли эди. Етимчиликнинг қаттиқчиликларига бардош берди, бебош йўлларга юрмади. Шу орада хоразмлик Алишер Сапаев билан танишиб, турмуш қуришди.

Алишернинг отаси Абдулла Сапаев сўзидан:

— Ўғлим Дилоромни ёқтириб, турмуш қуришга аҳд қилгандан сўнг қуда томондагилар билан танишиб, маслаҳатлашиш учун Хоразмдан Байтқўрғонга келдим. Қизнинг уйи ва 7 сотих томорқаси бор экан. Қудалар ернинг бир қисмини сотиб, сеп қиламиз, дейишди Бизга ошиқча сеп керак эмас, келин-куёв шу уйда марҳумларнинг чироғини ёқиб ўтиришсин, дедик. Яхшигина тўй ўтказдик. Келин-куёв Хоразмга бориб, қариндош-уруғларимизникида меҳмон бўлишди. Кейинчалик Алишер келиннинг уйига кўчиб ўтди.

Дилоромнинг бевақт вафоти ҳаммаёқни остин-устин қилиб юборди. Қизнинг тоғаси Турғун Эрматов ва Шарофат опанинг ўгай синглиси Инобат Аҳмаджоновалар уй-жойга даъвогарлик қила бошладилар. Тўғри-да, Дилором энди йўқ, унинг Юлдузи ҳали одам бўладими-йўқми — — худо билади. Нега энди Алишер уйга эгалик қилар экан?! Хоразмига кетсин. Уй-жой бизники, буни бутун маҳалла тасдиқлайди. Икки қариндош ана шу хом хаёлда титраб-қақшаб «ҳужум»га ўтдилар, бир дунё ҳужжат тўпладилар.

Эҳтимол, газетхонлар Инобат опа билан Турғун акалар қўл учида кун кечириб юрган бечораҳол одамлардан бўлсалар керак, деб ўйлашар. Асло. Турғун аканинг 9 хонали данғиллама уй-жойи, каттагина боғи бор. Инобат опаники ҳам уникидан қолишмайди. Одамзод табиати жуда қизиқ: дунёга ҳеч тўйдим, демайди, бир парча ер учун туғишгани билан ёқалашади, жаҳолатга берилиб, бир-бирларининг уйларига ўт қўяди...

Инобат опа билан Турғун ака ўт қўйишмадию, уй-жойни даъво қилиб, Оржоникидзе район халқ судига ариза беришди. А. Умаров раислигида ўтган суд мажлисида адолатли қарор қабул қилинди. Ана шу қарорга биноан ҳовли-жойга Дилоромнинг қонуний турмуш ўртоғи Алишер Сапаев ва қизи Юлдузгина ворис бўлиши мумкин, деб топилди, даъвогарларнинг даъволари эътиборсиз қолдирилди.

Лекин, Турғун Эрматов оғзидаги ёғли луқмани олдириб ўтирадиган анойилардан эмасди. У суд қароридан норози бўлиб, ишни Чирчиқ шаҳар халқ судига ўтказди.

Чирчиқ шаҳар халқ судининг раиси Зокир Шерхонов Турғун Эрматовга ҳеч гап уқтира олмасди. Турғун ака ўта қайсар экан, ҳадеб бир гапни такрорларди:

— Мен сизларга ишонмайман. Ишни бу ерда кўрилишига қаршиман.

— Ахир, ўзингиз илтимос қилгансиз-ку?

Турғун акага гап уқтириш қийин эди. Чунки, унга ўзининг асоссиз даъволарига таяниб иш кўрадиган, Дилоромнинг ҳовли-жойини ҳеч қандай монесиз унга олиб берадиган халқ суди керак эди.

З. Шерхонов унга бошқа бир таклиф айтди.

— Бўлмаса Байтқўрғон қишлоқ Советида очиқ суд йиғилиши ўтказамиз. Барча гувоҳларингиз, ҳужжатларингизни олиб келинг.

Маълум бўлишича, Турғун Эрматов очиқ суд мажлисига келмабди. Шунинг учун унинг даъвоси бу сафар ҳам эътиборсиз қолдирилибди.

Алишер Тошкентдаги корхоналардан бирида анча йилдан бери ишлайди. Шу уйда яшаб, Дилором ва Шарофат опаларнинг чироқларини ёқиб ўтираман, қизимни тарбиялайман, дейди. Турғун ака билан Инобат опа эса уй-жойни ўзимиз қурганмиз, Алишер чиқиб кетсин, дейишади. Лекин, Шарофат опа уйни қизи Дилоромга мерос қилиб қолдирганлигини, бу ерда яшашга Алишернинг тўлиқ ҳуқуқи борлигини билмайдилар, билишни ҳам истамайдилар.

Бу можаро қачонгача давом этаркин? Наҳотки, Оржоникидзе район ижроия комитети ҳамда Байтқўрғон қишлоқ Совети раҳбарлари, маҳалла активлари ўзларининг қатъий сўзларини айта олмасалар?

Ҳурматли газетхонлар, сизлар нима дейсизлар?

* * *

Ҳа, жаҳолат ақл-идрокдан устун келганда қариндошлар ёт бўлиб, ака-укалар юз кўришмас бўлиб кетадилар, баъзан даҳшатли фожиалар рўй беради.

Сиз эҳтимол, биз қуйида ҳикоя қиладиган воқеаларга ишонмаслигингиз, муаллифни лофчиликда айблашингиз мумкин. Лекин, ҳужжатлар, одамларнинг кўрсатмалари бор.

У НИМА УЧУН ГЎДАКНИ ЎЛДИРДИ?

Янгибозорга, матонатли таржимон қиз Муҳаббат Мирзаева олдига борганимда бу даҳшатли воқеани эшитган эдим. Ўшанда халқ суди раиси билан суҳбатлашиб, фожианинг барча тафсилотларини ёзиб олгандим..

Ғайрат Абдураҳимовни танимайман, уни кўрганим ҳам йўқ. Лекин, суд ҳукмини ўқир эканман, Ғайрат кўз олдимда эртаклардаги ёвуз жодугарлар, гўдакларнинг қонини сўрадиган алвастиларга ўхшаб гавдаланди.

Одам бир марта йўлдан тойганда тавба қилмаса — худо урди деяверинг. Бир хато иккинчи хатони бошлаб келади. Охир-оқибатда жиноятчи ўз жиноятини оқлашга уринади, тўғри қилдим, деган хаёлга боради. Ғайрат ҳам бир марта қамалганда тавбасига таянмади, қамоқдан чиқиб, кўп ўтмай яна қамоқхонага йўл оладиверди. Ака-укалари уни бу йўлдан кўп қайтаришди, эл қатори яшагин бола-чақа орттирган, дейишди. У «хўп-хўп» дердию, кўчага чиққанда ҳаммасини унутарди, оғзига ичкилик тегиши билан ўзини тутолмай қоларди: оёқлари чалишиб, тиллари калимага келмай қолгунча ичарди.

Ғайрат навбатдаги ўғирлиги учун қамалиб, суд ҳукми билан озодликдан маҳрум қилинди. У жазони ўтаб, яна одамлар орасига қайтиб келиши мумкин эди. Лекин, шайтон йўлдан урдими, ёки ўзининг эски «касали» қўзидими, ишқилиб, қамоқхонадан қочди.

Тошкентнинг Қўйлиқ бозори ўзингизга маълум: ҳар томондан одам ёғилиб келади. Кимдир бозор оралаcа, кимдир тамоғи «тақиллаб» пивохонага йўл олади. Ғайрат ҳам шу пивохонада Муслима Абайдуллина деган аёлни учратиб қолди. Ғайрат илгари ҳам унинг уйида яшаган эди. Эски танишлар яна учрашдилар. Кейин Муслиманинг дугонаси Веранинг уйига боришди. Шу ерда Муслима Ғайратнинг эркаклик шаънига тегадиган гап қилди. Ўша куни индамадию, ичида «ҳап, санними», деб иягини яниб қўйди...

Ярим кеча. Донагул эшикни маҳкам қулфлаб, укаси Данилбекни аллалаб ухлатди. Бояқиш қизалоқнинг юраги така-пука: онаси қачон келаркин? Данилбек уйқу аралаш қўлчаларини қимирлатиб, опачасини қучоқлаб олди. Қизалоқ укасининг сочларидан силаб, ўзича алла айтди. Кўп ўтмай оғирлашган киприклари юмилди.

Шу пайт дарвоза тақиллади. Донагул уйларига тез-тез келиб турадиган Ғайрат акасининг овозини таниди. Бутун вужудидан арақ ва сигарет ҳиди бурқсиб турган «меҳмон» қўйнидан икки шиша пиво олиб, стол устига қўйди.

— Ҳм... тўйда эканлар-да, — у катта пиёлага пивони қўйиб, дам олмай симирди. — Зўрлаб олиб келмасанг, ўтираверади. Қани, укангни уйғот, тўйга борамиз.

Донагул Данилбекни кийинтириб, аравачага ўтқазди. Ҳовлига чиқишди. Ғайрат ўзига қараб қўлчаларини чўзаётган гўдакка парво қилмас, қандайдир хаёллар билан банд эди.. Шу пайт бир қарорга келди шекилли, аравачани даст кўтариб, молхонага йўл олди. Қизалоқ «Укамни қўйиб юборинг» деб унинг қўлига ёпишди. Ғайрат Донагулни силтаб ташлади. Сўнг гўдакнинг бўйнидан ушлаб, тепага кўтарди-да, ташлаб юборди. Бола чириллаб йиғлади. Ваҳшийлашган қотил Данилбекнинг бошига зарб билан тепди...

Донагул қочди. Эски ариқ ичига ётиб, Ғайратни кузатди. У бир-икки марта қизчани чақирди, атрофларни қидирди. Сўнг шошилганча чиқиб кетди.

Тўйдан алламаҳалда қайтган Муслима қизчасини қўшниси Турғонгул опанинг уйидан топди. Донагулнинг ранглари оппоқ, кўзларида қўрқув аломатлари сезилиб турарди.

— Опа, Ғайрат акамлар Данилбекни...

Гўдакнинг ҳали совуб улгурмаган жасади молхона ғўнгларига қоришиб ётарди. Шиpакайф она уни бағрига босиб, бор овози билан дод солди.

Халқимиз ёмон кишиларга касофатинг ўзингга урсин, дейди. Муслиманинг касофати ўзига эмас, норасида гўдагига урди.

Судда Ғайрат Абдураҳимовдан сўрашди:

— Нима учун бегуноҳ гўдакни ўлдирдингиз?

— Муслимадан ўч олмоқчи эдим...

У бу гапни хотиржам, совуққонлик билан айтганда суд залида ўтирганларнинг эти сесканди, кўзлар қотилга нафрат ва ғазаб билан тикилди. Муслима пиқиллаб йиғлади. Бироқ ҳеч ким уни юпатмасди. Очиғини айтганда, Данилбек онасининг калтаўйлиги, енгилтаклиги қурбони бўлди. Муслимага қўни-қўшнилар кўп насиҳат қилишди, фарзандларингни ўйла, дейишди. Лекин, аёл «беш кунлик» дунёда ўйнаб қолишни ўйлади. Бундай оналарга нима дейишингизни ҳам билмайсиз. Икки ўртада дунёга умид билан келган бегуноҳ болаларга қийин...

Бир пайтлар оққўрғонлик собиқ ҳамшира Муҳаббат Қидирбоеванинг мудҳиш жинояти тўғрисида ёзган эдик. Қарангки, ҳам она, ҳам ҳамшира бўлган Муҳаббат қайниси билан гап талашиб, аламини унинг тўрт ёшли ўғлидан олибди. Ҳали-ҳали бечора Аброрнинг жон аччиғида чириллаб йиғлаган овози қулоғим остида жаранглагандек бўлади. Афсуски, эртаклардаги ёсуманларга айланган аёлнинг омбурдек қўлларидан қутилиш қийин эди. У ўткир сирка кислотасини боланинг тўғри ичагига юборди, типирчилаётган оёқчаларини маҳкам босиб, бир йўла тинчиб қолишини кутди.

Ўшанда овсини суд ҳукмидан норози бўлиб, «Бу жодугарни деворга тираб отинглар», деб талаб қилди. Аммо, 15 йил ҳам аёл киши учун кичкина муддат эмасди. У шу давр мобайнида курортда юргандек яйрамайди, тунлари хотиржам ухламайди. Бегуноҳ гўдакнинг дард ва илтижо тўла кўзлари уни бир умр таъқиб қилади, дунёга келганидан пушаймон бўлади.

Хўш, Ғайрат-чи? У ҳам Данилбекни қийнаб ўлдирганлиги учун афсус-надомат чекармикин? Бизнингча, гўдакнинг ҳаётига чанг солган кишилардан умуман яхшилик чиқмайди, улар билан бир дастурхон атрофида ўтириб, чой ичиш ҳам гуноҳ.

ҚОНЛИ БОЛТА

Тоҳир бугун ҳам опаси билан жанжаллашди.

— Болаларингни олиб уйдан чиқиб кет, — деди у кўзларини чақчайтириб. — Қачонгача каталакдек жойда тиқилишиб ўтирамиз. Ахир, мен ҳам уйланишим керак.

— Болаларим билан қаёққа бораман, — бўш келмади опаси. — Биров менга уй-жой солиб, қараб ўтирибдими? Қизиқ гапларни гапирасана, ука?

— Яхшилигингдан шу аҳволга тушгансан.

Хуллас, шу куни опа-ука роса ғижиллашди. Ниҳоят опаси катта ўғли Зоирни кароватга ётқизиб, «Ухлайвер, биз ҳозир келамиз», деб ўғли билан поликлиникага чиқиб кетди.

Тоҳир эса ҳали ҳовуридан тушмаганди. У жияни Зоир олдида анчагача алланималарни гапириб ўтирди. Кейин нимадандир жанжал чиқди. Тоҳир кап-катта йигит, шу ёш бола билан гап талашмаса, индамай ўрнидан туриб кетаверса бўларди. Лекин, ичида ғимирлаётган адоват, ўз опасига нисбатан уйғонаётган нафрат бунга йўл қўймади. Жаҳолат унинг қўлига болта ушлатди. Йигит жияни бошига болта билан урди. Кейин қонни кўриб, талвасага тушди. Шошилганча икки ёстиқни унинг бошига босди, ўлдириб қўйдим, деб ўйлади...

Бу пайтда ўзининг синглиси Зулфия нариги хонада деразаларни артаётган эди. У ҳозиргина бор овози билан кулаётган Зоирнинг бирдан тинчиб қолганлигидан хавотирланиб, хонага кирмоқчи бўлди. Эшик олдида эса акаси турарди

— Пастга туш, ойим келганга ўхшайдилар. Бор, уларга ёрдамлаш.

Кўп ўтмай Зулфия қайтиб чиқди. «Ҳали ойим келмабдилар», деди. Тоҳир индамади. Синглиси яна жиянидан хабар олмоқчи бўлди. Акаси «Бор-бор, ишингни қил», деб хонага киргизмади.

Тоҳир энди чинакамига ваҳимага туша бошлади. Бордию, Зоирни ўлдирганлигини Зулфия билиб қолса нима бўлади? Унда ҳаммаси тамом. Бир умр қамоқда ўтиради. Эҳтимол, отиб ташлашлари ҳам мумкин. Тоҳир қўлига яна болта олди. Зулфия қуриган кирларни йиғиштирар, ҳеч нарсадан хабари йўқ эди. Бирдан бошига нимадир урилди. У жон ҳолатда қўллари билан бошини тўсди. Яна зарб тушди. Синглисининг қўлларидан, сочлари орасидан қон оқаётганлигини кўриб, Тоҳир болтани ташлаб юборди. Унинг олдига тиз чўкиб, пойма-пой сўзлар айтиб, кечирим сўради:

— Жон синглим, билмай қолдим, кечиргин...

Зулфия индамасдан ваннахонага кириб, қонларини ювди. У акасининг важоҳатидан Зоирга бир гап бўлганлигини сезиб турарди. Тоҳир иккинчи марта ҳам синглисини жияни олдига қўймади, бор, яхшилаб ювин, деди. Кейин титроқ қўллари билан «Тез ёрдам» номерини терди:

— «Тез ёрдам»ми? Тез келинглар, мен жиянимни болта билан уриб, бўғиб ўлдирдим.

Боши айланиб, ҳолсизланган Зулфия жияни олдига жон ҳолатда югуриб кирди. Зоир пастга қараб ётар, бошига икки ёстиқ бостириб қўйилганди. Қизча ёстиқларни улоқтириб ташлади, жиянининг бошини кўтарди. Тириклик аломати сезилмаётган Зоир бироздан сўнг нафас олди, кўзларини очди, ўпкаси тўлиб йиғлади.

Ҳуши бошидан учиб, каловланиб кетаётган Тоҳир йўлда опасини учратди.

— Ўғлингни бўғиб ўлдирдим, Зулфияни болта билан урдим...

Опаси укасининг гапларига ишонмади, одатдагидек устимдан кулаётган бўлса керак, деб ўйлади.

«Тез ёрдам» етиб келиб, Зулфия ва Зоирга тиббий ёрдам кўрсатишди. Кўп ўтмай хонага ранглари оқарган Тоҳир кириб келди. У пол устига болтани тарақлатиб ташлади.

— Шу болта билан Зоир ва Зулфияни урдим. [illegible] ҳам [illegible]иринглар, уринглар...

Тоҳир тиз чўкиб, қўллари билан юзларини тўсиб йиғлаб юборди.

Бу воқеа Чирчиқ шаҳридаги 3-микрорайонда жойлашган 18-уйнинг 15-квартирасида рўй берди. Бирор ерда ишламайдиган Тоҳир Эрназаров илгари ҳам икки марта судланган эди. Тавбасига таянмади. Ишга кириб, бошқа квартира олса ҳам бўларди. Лекин, онаси, опаси, жиянлари ва синглисига ғамхўрлик қилиш, мустақил рўзғор тутиш ўрнига улар билан уй талашди, жаҳлга-жаҳолатга эрк берди.

Кеч бўлса-да, Тоҳирнинг кўзи очилди. Лекин, бу кўзлар ўз туғишганларига жароҳат етказгандан сўнггина очилди. У Чирчиқ шаҳар халқ судининг ҳукми билан 8 йил озодликдан маҳрум этилди. Жазони кучайтирилган режимда ўтайди.

Саккиз йил ҳам ўтиб кетар, Тоҳир яна озодликка чиқар. У қайтиб келиб, тўғри йўлни танлаб олармикин?

Шу ерда Чирчиқ шаҳар ички ишлар бўлими раҳбарларига эътирозимиз бор: Тоҳир икки марта қамалибди, ҳеч қаерда ишламабди. Эҳтимол, унга ўхшаганлар шаҳарда кўпдир? Нима учун ички ишлар бўлими уларнинг тақдири билан қизиқмайди? Агар Тоҳир тақдири билан кимдир қизиққанда, унинг шароитидан хабар олганда у жиноятга қўл урмасмиди, фойдали меҳнат билан шуғулланиб, бемаъни хаёлларга бормасмиди?

Ўз қобиғимизга ўралиб, ён-атрофимиздаги воқеаларга бефарқ қарасак, жиноят ва жиноятчилик билан курашишни фақат милиция зиммасига юклаб қўйверсак, аҳвол [illegible]майди, жиноятчилар [illegible] келиб, тўғри йўлга тушиб олмайдилар. СССР Олий Совети «Жиноятчиликка қарши курашни қатъиян кучайтириш тўғрисида» қарор қабул қилганлиги ҳаммамизга маълум. Ана шу қарорга асосан республикамизда ҳам жиноятчиликка қарши кураш мувақҡат комитетлари тузилди. Қарорда таъкидлаб ўтилганидек, мувақҡат комитетларнинг фаолиятлари СССР Конституциясининг, СССР ва иттифоқдош республикаларнинг қонунлари талабларига ғоят қаттиқ риоя этиш асосига қурилиши, кенг совет жамоатчилигининг мададига таяниши керак.

Бизнингча, жиноятчиликка қарши кураш ҳар бир маҳалла, қишлоқ, ҳар бир кварталда кучайтирилгандагина янада яхшироқ самара беради. Лоқайдлик, фақат ўз уйим тинч бўлса бўлди, деган хаёлларга боришлар эса жиноятлар илдизини кўкартиради, жиноятчиларга имконият яратади.

Биз шундай деб ўйлаймиз. Азиз газетхонлар, сизнинг фикрингиз қандай?

Нима учун жиноят, жиноятчилик кўпаяпти, меҳр-оқибат ўрнини жаҳолат эгаллаяпти? Келинг, бу саволга биргалашиб жавоб излайлик, осойишта турмушимизни таъминлаш тадбирларини ишлаб чиқайлик!

Эсон ҚОСИМОВ.

ОБЛАСТЬ ХАЛҚ КОНТРОЛИ КОМИТЕТИ МАТЕРИАЛЛАРИ АСОСИДА

ХИРМОНДА ҲОЗИРЛАР

Агар биров фалон идорада ҳали ҳам қўшиб ёзилаётган эмиш деса, эшитиб турсангиз ҳам кўнглингизнинг бир учида ишонгингиз келмайди. Чунки бу қўшиб ёзишларнинг касофати кўп нарсага урди, қанча-қанча одамларнинг бошига етди. Эл шаънига қора доғ бўлиб тушди.

Минг афсуски, ҳозир ҳам қўшиб ёзишдан воз кечмаган савдо тармоқлари ҳамон бу қора ишни давом эттирмоқдалар.

Маълумки, ҳозир озиқ-овқат маҳсулотларини кўпайтириш даврнинг энг долзарб вазифаларидан бири бўлиб турибди. Меҳнаткашларнинг шахсий ёрдамчи хўжаликларини ривожлантириш ана шу муҳим вазифани тезроқ бажариш ишига хизмат қилади, энг асосий резервлардан бири ҳисобланади. Шахсий томорқа хўжаликлари қишлоқ хўжалик ялпи маҳсулотининг тўртдан бир қисмини етиштириб бермоқда. Шундай экан, халқ учун ғоят фойдали бу хайрли ишни тобора яхшилаш лозим. Шу муносабат билан матлубот жамиятлари зиммасига хонадонлар билан шартномалар тузиб, шахсий томорқа хўжаликларида етиштирилган маҳсулотларнинг ортиқчасини сотиб олиб, аҳолига етказиб бериш вазифаси юклатилган.

Афсуски, баъзи матлубот жамиятлари бу масалада ўта масъулиятсизлик, кўзбўямачиликка йўл қўймоқдалар, қоғоздаги ҳавойи рақамлар билан маҳсулот «юбормоқдалар». Масалан, Ғалаба район матлуботчилари хонадонлар билан 727 та шартнома тузганликлари ва улардан 3134 тонна сабзавот қабул қилиб олиш ҳақида ҳисобот берган эдилар. Халқ назоратчилари натижасини текширганларида 1068 тонна сабзавот учун бор-йўғи 300 та шартнома тузилгани аён бўлди. Оҳангарон район матлуботчилари «юқорига» салкам 1500 хонадон билан шартнома туздик, аҳолидан салкам 10 минг тонна ёз неъматларини сотиб олиб шаҳарликларга юборамиз, деб планга киритгандилар. Аслида 431 та шартнома белгиланган. Бу тескари «мусобақа»да Оржоникидзе район матлуботчилари ҳам «рекордчи»лар қаторидан ўрин олишди. Улар 1120 та шартнома туздик, деб ҳисобот бердилар. Аслида 521 та шартнома бор экан холос. Фақат сабзавот эмас аҳолидан гўшт харид қилишда ҳам қўшиб ёзиш ва кўзбўямачиликлар учраб турибди. Оҳангарон район матлубот жамияти 500 хонадон билан шартнома тузилди ва 75 тонна гўшт сотиб олинади деб, ғалабаликлар 40 та шартнома асосида 14 тонна гўшт харид қилинади, деб ҳисоботларга ёздилар. Халқ назоратчилари текширувидан маълум бўлдики, ҳеч қандай шартнома йўқ, ҳаммаси оғизда. Чиноз, Коммунистик, Калинин районлари матлуботчилари 182 тонна гўшт учун 223 шартнома тузилган деб маълумот берганлар. Таҳлил қилинганда шартномалар фақатгина номигагина тузилганлиги ошкор бўлди.

Планларда кўрсатилиб амалда бажарилмагани, қоғозбозлик билан шуғулланилгани учун аҳолини қишлоқ хўжалик маҳсулотлари билан таъминлашда катта узилишлар юз бермоқда. Ўтган йили Оққўрғон, Оржоникидзе, Пискент, Коммунистик, Тошкент, Ғалаба ва Паркент районларида киши бошига бор-йўғи 5—18 килограммдан сабзавот сотилди, бу йилги аҳвол ҳам яхши эмас. Айниқса, Ғалаба, Ўрта Чирчиқ, Бўка районларида бу муҳим иш ўз ҳолига ташлаб қўйилган. Оққўрғон, Оҳангарон, Бўстонлиқ, Бўка, Ғалаба, Чиноз, Тошкент районлари матлубот жамиятлари ўз тасаруфларидаги қабул-тайёрлов тармоқларини назорат қилмай қўйганлар.

Область матлубот жамияти ҳузурида қайта ташкил этилган кооператив савдоси ва бозорлар бошқармаси (бошлиғи Д. Мальцев) область шаҳарлари аҳолисини сабзавот-мева ва гўшт билан таъминлашни яхшилаш юзасидан етарли иш олиб бормаётганлигини алоҳида айтиб ўтиш лозим. Бошқарманинг Ангрен бирлашмаси шу йилнинг февраль—май ойларида 200 тонна картошка тайёрлаган эди. Ангренликларга бор-йўғи 36 тоннаси сотилди. Хўш, қолгани қаерга кетди? Бирлашма директори С. Шамсуддиновнинг кўрсатмаси билан 107,7 минг сўмлик 174 тонна картошка... Чимкент областига сотиб юборилди.

МАТЛУБОТ ЖАМИЯТЛАРИГА ҚАРАШЛИ САВДО ТАРМОҚЛАРИДАГИ ҚАЛЛОБЛИКЛАР ҲАҚИДА

Ангрен бирлашмасидан яна мисоллар келтириш мумкин: бирлашма раҳбарлари топилиши қийин, бозори чаққон молларни таниш-билишларга армуғон этишда ҳам катта «тажриба» орттиришибди. Гап шундаки, камёб нарсалар асосан сабзавот-мева тайёрлаш ва чорва маҳсулотлари етиштиришга мутлақо алоқаси бўлмаган кишиларга тарқатилмоқда. Бир неча ойда шундай йўл билан 70 минг сўмликдан кўп харидоргир буюм «эгасини» топиб кетди. Ахир, бундай товарлар билан шахсий ёрдамчи хўжаликда меҳнат қилиб, маҳсулот етиштирган кишилар рағбатлантирилиши лозим эди. Областдаги 17 та магазин текширилганда 16 тасида шундай қоидабузишлар маълум бўлди. Бундай магазинлар ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозирларнинг таъминот жойига айланиб қолибди. Масалан, Бўстонлиқдаги «Стимул» магазинида кўплаб харидоргир моллар мижозларга эмас, бошқаларга сотиб юборилган. Ҳужжатларда ёзилган фамилияли кишиларнинг қаерданлиги номаълум. Имзолар эса ясама. Яна бир мисол: район матлубот жамияти раиси Т. Баракаевнинг шахсан кўрсатмаси билан нархи минг сўмлик япон магнитофони сотилган. Ваҳоланки топширган маҳсулотига қараб ўша кимса 450 сўмгача буюмни харид қилиши мумкин эди. Жўраев фамилияли кишига ҳам 1015 сўмлик магнитофон сотилган. Лекин у қиммати 336 сўмдан ошмайдиган товар сотиб олиши мумкин эди. Сотувчи Қодирова маҳсулот топширган одам олмаган молларни ҳам сотилди деб квитанцияга қўшиб ёзиб, ўзи олаверган, қалбаки имзолар қўйган. Район матлубот жамияти раиси эса область матлубот жамияти томонидан маҳсулот топширувчилар учун белгиланган қоидани ўзича ўзгартириб юбориб, ана шундай ўзбошимчаликларга йўл очиб бермоқда.

Ўрта Чирчиқ районидаги «Стимул» магазини иш усуллари ҳам бўстонлиқликларникига жуда ўхшаб кетади. Масалан, бу ерда С. Тожиаҳмедовга 1380 сўмлик харидоргир моллар сотилган. Аслида у фақат 365 сўмлик буюм олишга ҳақли эди. Бундай мисолларни яна кўплаб келтириш мумкин.

Хуллас, область матлубот жамиятига қарашли кўпгина савдо тармоқларида бундай қоида бузишлар, ўзбошимчаликлар ва суиистеъмолликлар давом этмоқда. Ҳар соҳада қайта қуриш учун қизғин кураш кетаётган бир пайтда қишлоқ аҳолисига бундай «хизмат» барчани таажжублантириши турган гап. Ёки матлубот жамияти раҳбарлари бунга кўникиб қолишдимикин?

М. ҚОДИРОВ,
Область халқ контроли комитети савдо ва маиший хизмат штатсиз бўлимининг инспектори.

Б. ПЎЛАТОВ
«Тошкент ҳақиқати»нинг махсус мухбири.

Хатлар ТОШКЕНТ ҲАҚИҚАТИ

НАЗОРАТИДА

ТЕКШИРИШЛАР, НАТИЖАЛАР, ЧОРАЛАР

«Акам Жўравой Ҳолиқулов Мусабек Раҳмонов қўлида фожиали ҳалок бўлди Қотиллик тафсилотидан хабардор бўлган район прокурорининг ёрдамчиси Мингбоев турли йўллар билан уни ҳимоя қилишга ҳаракат қиляпти».

Коммунистик районидаги «Правда» колхозидан юборилган П. Ҳолиқуловнинг юқоридаги мазмундаги шикоят аризасига область прокуратураси терговс бошқармаси бошлиғининг ўринбосари Р. Ф. Засеевдан жавоб олинди. Унда М. Раҳмонов устидан қўзғатилган жиноий иш бўйича тўпланган материаллар қайта кўриб чиқилганлиги хабар қилинади.

М. Раҳмонов 1988 йилнинг 15 декабрь куни Ж. Ҳолиқулов билан ўзаро жанжаллашиб унга пичоқ уради. Натижада у вафот этади. Бу мудҳиш воқеа юзасидан Коммунистик район ички ишлар бўлими жиноий иш қўзғайди. Хатда кўрсатилганидек прокурорнинг ёрдамчиси Мингбоевнинг бу ишга алоқадор эканлиги текширишда тасдиқланмади.

1989 йилнинг 29 июнь куни район халқ суди айрим фактларни аниқлаш учун М. Раҳмонов устидан қўзғатилган жиноий ишни қайта терговга юборган. Унда М. Раҳмоновнинг дастлабки айбномада кўрсатилганидек Ўзбекистон ССР жиноят кодексининг 89-моддаси билан эмас, балки 88-моддасининг «В» банди бўйича жавобгарликка тортиш тўғри бўлиши айтилган.

* * *

«Улуғ Ватан уруши ва меҳнат ветераниман. Фарзандларим ўсиб улғайди. Уларга уй-жой қуриш учун тегишли ташкилотлардан ер майдони сўрасам галга солишяпти».

Район прокурори Ў. Оймирзаевадан Коммунистик районидаги «Правда» колхозида яшовчи А. Холдоров томонидан юборилган юқоридаги хатга жавоб олинди. Унда хат бўйича текшириш ўтказилганда қуйидагилар аниқланганлиги айтилади:

А. Холдоров 1946 йилда 0,30 гектарга яқин ер майдони олиб унга яшаш учун уй-жой қуради. Шу уйда 3 ўғли билан яшайди. 1978 йили тегишли ташкилотлардан рухсат олмай яна тўрт хонали уй қурган. Унга иккита ўғлини кўчириб ўтказган.

1988 йилнинг бошларида колхоз правлениесига оила бошлиғи учинчи уй-жойни қуришга рухсат беришни сўраб чиққан. Колхоз правлениеси илтимосини кўриб чиқиб талабини қондирган. Орадан озроқ вақт ўтиши билан 0,30 гектар ер майдонига иккита участка қуриб битказиб, учинчи участка қурилишини бошлаган А. Холдоров колхоз правлениесига, қишлоқ Советига турли юқори ташкилотларга ўғиллари учун яна томорқа сўраб мурожаат қилишни бошлайди.

Катта ўғли Абдумажид Паркент районидаги «Прогресс» совхозида, хотини шу совхоздаги боғчада тарбиячи бўлиб ишлашади. Ўртанча ўғли Абдуманноп «Ташгорводоканал» трестида, хотини эса тикувчилик фабрикасида, кичик ўғли Абдурашид район ички ишлар бўлимида ишлайди.

Ўзбекистон ССР ер кодексининг 75- ва 96-моддаларида кўрсатилганидек уларнинг биронтаси колхозда ишламагани ва ҳозир ҳам ишламаётганлиги учун хўжалик еридан фойдаланиш ҳуқуқига эга эмас. Шуларга асосланиб тегишли ташкилотлар А. Холдоровнинг илтимосини рад қилиб тўғри иш қилган.

* * *

«Шўралисой қишлоқ Советидаги 8-магазинга ноёб моллар келади. Биз эса ҳеч нарса ололмаймиз».

Янгийўл районидаги Ҳ. Турсунқулов номли колхоздан юборилган юқоридаги мазмундаги хатга район матлубот жамияти правлениесининг раиси Ў. Машариповдан олинган жавобда текшириш ўтказилганда фактлар тасдиқланмаганлиги айтилади. Хатда магазин мудири Ф. Алимов ўз шахсий машинаси билан ноёб молларни сув қилади дейилади. Текширишда магазин мудирининг енгил машинаси йўқлиги, йилнинг бошидан бери бу магазинга ноёб моллар келтирилмаганлиги аниқланди. Юқоридаги мазмундаги хатнинг ёзилишига магазин мудири Ф. Алимовнинг магазин қоровули Жўрабоев ўртасидаги келишмовчилик оқибатида келиб чиққанлиги жавобда хабар қилинади.

* * *

«Ҳамза районидаги уй-жой қурилиши кооперативи ҳисобида турамиз. Биринчи тўлов бадалини уч хонали квартирага 1987 йили тўлаганман. Май ойида янги уйга кўчишни айтишди. Кўчиб ўтдик. Ордер олиш учун илгариги яшаб турган уйимиздан пропискадан ўчишимиз керак экан. Хуллас, пропискадан ўчиш учун эса ордер талаб қилиб сарсон қилишаяпти».

М. Ҳакимованинг хатига Тошкент шаҳар кооператив хўжалиги бошқармаси бошлиғининг ўринбосари В. Пягайдан олинган жавобда хат муаллифига район Совети ижроия комитетининг 1987 йил 17 сентябрдаги қарорига асосан «Ҳамза» уй-жой қурилиши кооперативи правлениеси томонидан 077801 сонли ордер ёзиб қўйилганлиги ва М. Ҳакимова уни правлениедан олиши лозимлиги хабар қилинади.

«02» ХАБАР БЕРАДИ

Шу йилнинг саккиз ойи ичида областимиз бўйича содир этилган жиноятлар кўлами қанча ва ўтган йилга нисбатан қанча кам ёки кўп? Буни қуйидаги фактлардан билиб олиш мумкин.

Мазкур давр мобайнида жиноят қидирув соҳаси бўйича 4321 жиноят содир этилди. Бу ўтган йилнинг шу даврига нисбатан 1260 та кўп. Қасддан одам ўлдириш сони 93 тадан 111 тага, оғир тан жароҳати етказилган жиноятлар сони 77 тадан 130 тага, номусга тажовуз қилиш ёки шунга уриниш ҳоллари 48 тадан 82 тага, йўлтўсарлик 44 тадан 86 тага, киссавурлик 77 тадан 108 тага, ашаддий безориликлар 131 тадан 249 тага, давлат мулкини талон-торож қилиш 330 тадан 476 тага, гражданларнинг шахсий мулкини ўғирлаш 1110 тадан 1617 тага ўсди. Рўйхатда қурол ва жанговар ашёларининг ўғирланиши факти ҳам бор, бундай воқеа ўтган йили бўлмаганди.

Спиртли ичимликлар истеъмол қилиб, кайф ҳолда жиноятга қўл уриш ҳоллари ҳам кўпайган. Бундай жиноятлар сони ўтган йилнинг шу давридаги 275 та ўрнига 481 тани ташкил қилди. Муқаддам судланган кишилар томонидан 409 та жиноят содир этилди, ўтган йили бу рақам 196 тани ташкил қилганди. Вояга етмаган ўсмирлар томонидан қилинган жиноятлар сони 154 тадан 411 тага кўтарилиб кетди. Жамоат жойларида содир этилаётган жиноятлар кўлами ҳам икки баравар ортди.

Шуни ҳам таъкидлаб ўтиш керакки, шу йилнинг июлидан бошлаб, илк бор йўл-транспорт ҳодисалари ўсишининг тўхтатилишига эришилди, одамлар ўлими билан тугаётган йўл-транспорт ҳодисалари ўтган йилги 167 та ўрнига 166 тани ташкил этди.

СССР Олий Советининг «Жиноятчиликка қарши курашни янада кучайтириш ҳақидаги» қарорини бажара бориб, ОБХСС ходимлари ўз фаолиятларини янада кучайтирдилар; 8 ой давомида улар томонидан 1228 та социалистик мулкни ўзлаштириш ҳоли (ўтган йили 1137 та эди), шу жумладан, 361 ўғирлик (34 та эди), 232 та чайқовчилик (216 та эди), 372 та харидор ҳақидан уриб қолиш (345 та эди), 17 та порахўрлик (15 та эди) ҳоллари аниқланди. 621 та ана шундай фактлар юзасидан жиноий иш қўзғатилди. 121 жиноятнинг олди олинди (98 та эди).

Албатта, бу рақамлар кишини ташвишлантирмай қўймайди. Зеро, содир этилаётган жиноятларни фош этиш суръати ҳамон пастлигича — ўтган йил даражасида қолмоқда.

Область ижроия комитети Ички ишлар бошқармаси матбуот маркази.

«02» ХАБАР БЕРАДИ

ТИНЧЛИК

Тинчлик — азиз, муқаддас,
Бахтиёрлик сўзи бу.
Эзгу орзу — ҳар нафас —
Коммунанинг ўзи бу.

Бизнинг ёш, жўшқин дилда
Шуъладор Ватан тонги.
Ҳар чечакда, ҳар гулда
Бетимсол тинчлик ранги.

Биз бетимсол шу рангда
Балқсин деб Ер — куррамиз;
Тинчлик қизи — Саманта
Орзусини кўрамиз.

Учса баланд, беҳадик
Тинчликнинг кабутари.
Зўрга тўлгай кундалик —
Ўқувчилик дафтари.

Қўлдаги тинчлик созн
Куйнга ҳар ён тўлсин.
Бу — болалик овози:
— Дунёда тинчлик бўлсин!!!

Абдулла ТУРДИЕВ.

Бўл опажон, чўзма энди, шўхроғидан чал,
Ўйнамоқчи бу ўйинга акам Акмал.
«Беш» олибди ўқишида, димоғи чоғ,
Кундалигин безатибди аъло баҳо.
Тез орада улғаярмиз сен билан биз,
Шунда биз ҳам ўқишлардан «беш» оламиз.
Ўша кунлар бизларга ҳам келади гал:
Биз ўйнаймиз, куй чалади —
акам Акмал...

САМАНТА СМИТ МУЗЕЙИ ОЧИЛДИ

Шоир Абдулла Орипов суҳбатларидан бирида «Мен болаларни яхши кўраман. Улар — самимийлик, покликнинг бетимсол намунасидир»,— дейди. Америкалик Саманта Смитнинг номини эслаганда эса ана шу ҳислатлар билан бирга у «Тинчликнинг ҳам бетимсол намунаси эди»,— дейиш мумкин.

Дарҳақиқат, жажжи америка қизининг номи бугунги кунда бутун дунёда тинчлик жарчиси сифатида танилган. Унинг номи ва хотираси Иттифоқимизда ҳам ардоқли. Яқинда пойтахтимиздаги В. И. Ленин номли республика пионерлар саройида Саманта Смит номли халқаро болалар тинчлик музейи очилди. Бу ерда бўлганлар америкалик қизчанинг ҳаётига оид маълумотлар, унинг Совет Иттифоқидаги тенгдошлари билан ёзишмалари, мамлакатимизда меҳмон бўлган пайтидаги ва бошқа кўпгина фотосуратлари билан танишишлари мумкин.

Бу музейнинг ташкил этилишида Ўзбекистонда кўп йил яшаган Жон Марьянович пионерлар саройининг интернационал дўстлик клуби аъзоларига яқиндан ёрдам берди. Музейнинг очилишида В. И. Ленин номидаги Совет болалар фондининг республика бўлими президиуми аъзоси, СССР халқ артисти Сора Эшонтўраева тинчлик, унинг катта-ю кичик учун ниҳоятда қадрли эканлиги ҳақида сўзлади. Шоир Раим Фарҳодий эса Саманта ҳақидаги ўзи тўплаган ва энди музейдан жой оладиган янги материалларни интернационал дўстлик клуби аъзоларига топширди. Тинчликни ҳимоя қилиш область бўлими аъзоси, рассом П. Красноярцев музейга яна бир тинчлик учун ёш курашувчи москвалик мактаб ўқувчиси Катя Личева суратини совға қилди.

З. ЖЎРАЕВА.

● Суратларда: С. Смит музейи очилишида иштирок этган С. Эшонтўраева ва Жон Марьянович; Р. Фарҳодий интернационал дўстлик клуби президенти, 42-мактаб ўқувчиси Н. Абдуҳакимовага Саманта ҳақидаги янги ҳужжатларни топширмоқда.

Р. Альбеков суратлари.

ЯНА ДАРСЛИК, КУНДАЛИК ВА ДАФТАРЛАР ҲАҚИДА

Мен ёзаётган гаплар янгилик эмас. Бу муаммолар ҳақида «Тошкент ҳақиқати» газетаси янги ўқув йили арафасида — 30 август сонида батафсил ёзди. Аммо бу мақоладан кейин ҳам аҳвол ўзгаргани йўқ, болаларимиз енгил тортишмади. Тушунаман, бу нарсани бирдан ўзгартириб бўлмайди: дарсликлар тақчиллигини тез бартараф этиш қийин. Бироқ келгусида ҳам шундай бўлавермаслиги учун ҳозирданоқ ишга киришиш, бу муаммоларни изчил бартараф этиш лозим.

Мана, янги ўқув йили ҳам бошланди. Дастлабки кунлар болаларимизнинг қувончини кўрсангиз эди. Узоқ таътилдан сўнг яна синфдошлари билан учрашиш, меҳрибон ўқитувчилари билан кўришиш уларга алоҳида шодлик бағишлайдида. Лекин бу яхши кайфият кундан-кунга сўна бошлади. Сабаби... яна дарсликлар, кундалик ва дафтарлар муаммоси.

Мактабда болаларга тарқатилаётган дарсликлар орасида янгигина чоп этилганлари ҳам, аввалги синфлар фойдаланганлари ҳам бор. Шу эски дарсликларнинг аксарияти титилиб кетган, варақлари кўплаб доғлар, сиёҳли белгилар билан тўлган. Ҳатто, бир китобнинг ўртадаги 30 варағи қоқ ярмидан йиртилган. Янги ўқув йилини бошлаган боланинг шундай дарсликни қўлга олгандаги аҳволини бир тасаввур қилинг-а!

Умуман, янги дарсликларни нашр этаётган кишиларга ҳам эътирозларимиз йўқ эмас. Аввало, 6—10 синфлар учун "Геометрия" дарслигини битта. яхлит қилиб нашр этган одамларнинг болалар ундан қандай қилиб фойдаланишини тасаввур эта олмаганликлари бизни ажаблантиради. Бундай дарсликлар эса кўп. Уларнинг аксарияти икки йилга мўлжаллаб чиқарилмоқда.

Бу борада Польша мактабларида таълим олаётган ўқувчиларга ҳавасимиз келади. У ерда ўтиладиган фанлар бўйича машғулотларнинг ҳар бир мавзуси учун алоҳида, кичик ҳажмли дарслик нашрлари босиларкан. Бизда ҳам шундай қилинса яхши бўларди деб гап очгудек бўлсак, бундай нарсалар жуда кўплиги, барига маблағ етишмаслигини рўкач қила бошлашади.

Ахир қачонгача «Болалар бизнинг истиқболимиз» деб оғиз кўпиртирамиз-у, уларнинг таълим олиши учун зарур бўлган нарсалардан маблағ аяймиз? Ўзингиз бир ўйлаб кўринг: янги ўқув йили арафасида фарзандларингизнинг таҳсил кўриши учун бирон нарсани бемалол ола олдингизми? Бежирим ва арзон портфеллар йўқ бўлиб кетди, кундаликлар топилмайди, дафтарлар учун навбатда турган одамларни кўриб, ваҳмингиз келади...

Сентябрнинг дастлабки ҳафтаси ҳам ўтди. Кўпгина болалар ҳамон кундаликсиз, контур карталарсиз юришибди. Ота-оналар зир югуриб, уларни ҳеч қаердан излаб топиша олмаяпти.

Биз болаларимизни бежирим портфеллар кўтариб, ҳамма нарсадан кўнгли тўқ ҳолда мактабга қатнашини истаймиз. Китобларнинг кўпол ва оғир бўлишига йўл қўйилмасин, уйда алоҳида, мактабда алоҳида дарсликлар бўлсин, токи фарзандлимиз ҳар куни ортмоқлаб бораётган дарсликлар юки салмоғини кўриб қийинмайлик. Кундалик ва дафтарлар кўпроқ чиқарилсин, токи ота-онамиз буларни бизга олиб бера олмади, деб болаларимиз биздан ўкинмасин...

Ёзаман десам гап кўп, талаб кўп. Айтмоқчи бўлган энг асосий фикрим — болаларимиз истиқболи ҳақида оғизда эмас, амалда қайғурайлик.

В. АЪЗАМОВА,
илмий ходим.

ХАНДАЛАР

— Холажон,— деди кичик Петер — мен билан «зоопаркда» ўйинини ўйнанг.
— Петер, мен бу ўйинни билмайман-да.
— Бу жуда осон, холажон!— Мен бир кичик маймунча бўламан, сиз эса менга ёнғоқ, шоколад ва банан берасиз.

●

Петер бир куни қуёш чарақлаб чиқиб турганига қарамай мактабга соябон билан келди.
— Шундай очиқ ҳавода нега сен соябон кўтариб келдинг?— ажабланиб сўради ўқитувчи.
— Чунки ёмғир ёққан пайтда ундан отам фойдаланади-да!— деб жавоб берди у.

●

Биология дарсида «Читтак ҳар куни ўз оғирлигига нисбатан бир неча баравар кўп овқат ейди!»— деди ўқитувчи.
Петер қўлини кўтариб сўради:
— Читтак ўз оғирлигини қанчалигини қаердан билади?

●

— Нега йиғлаяпсан, ўғлим?
— Мен маркамни йўқотиб қўйдим.
— Ҳа, шунга ҳам йиғлаш керакми? Мана бу бир марканн ола қол.
Пулни олиб бола янада қаттиқроқ йиғлай бошлади.
— Нега яна йиғлаяпсан?
— Агар бир маркамни йўқотиб қўймаганимда пулим икки марка бўларди-да.

Немис тилидан А. МЎМИНОВ таржимаси.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

Душанба

11 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

17.00 Инсон ва табиат. Кинопрограмма. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Қўшиғим, жон қўшиғим. 19.00 «Ёшлик». 19.25 «Саодат» журнали саҳифаларида. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.50 Фильм-концерт. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Т. Пўлат. «Ичкуёв». Видеофильм. 3-қисм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 Концерт. 20.05 «Тошкент» студияси кўрсатади. ФРУНЗЕ кўрсатади. 21.30 «Время». 22.05 Қирғизистон ССРнинг «Қирғизистон Совет Социалистик Республикасининг давлат тили тўғрисидаги Қонуни лойиҳасини муҳокама қиламиз. 22.45 Ёшларнинг эрмаклари. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Футбол шарҳи. 9.35 Алвидо дея олмайман. Бадиий фильм. 11.05 Ҳайвонот оламида. 12.05 Ҳужжатли фильм. 12.35 Фольклор байрами. 16.05 Лев Толстой ҳақида сўз. Ҳужжатли фильм. 17.05 Болалар соати. 18.05 Енгил атлетика. 20.15 Жаҳон опера юлдузлари. 21.30 «Время». 22.05 Жаҳон опера юлдузлари (давоми) — Танаффус пайтида — Дунё воқеалари.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.45, 10.45 Табиатшунослик. 10.05 Итальян тили. 10.35 Ноль сари югуриш. Фильм. 11.05 Рус тили. 11.35, 12 40 Астрономия. 12.05 Бу дунёни ҳаяжонлантирмоқда. 12.20 Шонли шаҳар Новгород. Илмий-оммабоп фильм. 13.10 Ҳужжатли фильм. 14.00 Алий лақабли чегарачи ит. Бадиий фильм. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Телефильмлар. 18.35 «Совет Иттифоқига хизмат қиламан!» 19.35 Концерт. 20.00 Противогазда рақс тушиш. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Футбол шарҳи. 21.15 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Бирон бир сабабсиз. Бадиий фильм. 23.25 Тонгги почта. 23.55 Янгиликлар.

Сешанба

12 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

17.00 Кинопрограмма. 17.45 Янгиликлар. 18.00 Футбол. СССР чемпионати. «Пахтакор» — «Котайк» (Абовян). Танаффус пайтида — Телефильм. 19.50 Шеърият дафтаридан. 20.00 Ахборот. 20.20 Анъаналар ва маросимлар. 20.50 Ўзбек куйларидан концерт. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Т. Пўлат. «Ичкуёв». Видеофильм. 4-қисм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 «Ёшлик» студияси почтасидан. 20.20 Қўлни бер, Қоплон. Бадиий фильм. ДУШАНБЕ кўрсатади. 21.30 «Время». 22.05 «Сирена» Жиноятчиликка қарши кураш муваққат комитети хабар қилади. 22.25 Киноэкран янгиликлари.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Қувноқ стартлар. 9.50 Рассом устахонасида. 10.15 Фильм-концерт. 11.20 Спрут-3. Бадиий фильм. 1-серия. 12.20 Болалар соати. 13.20 Бу бўлган... бўлганди... 16.00. Ҳужжатли фильм. 16.55 Концерт. 17.25 Мультфильм. 17.45 Импульс. 18.30 Хор плюс биз. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Мультфильм. 19.40 Партиянинг ҳозирги шароитдаги миллий сиёсати. 19.55 Концерт. 20.30 Стачкадан сўнг. 21.30 «Время». 22.05 Оператив маълумотларга кўра. 22.15 Спрут-3. Бадиий фильм. 23.20 Дунё воқеалари. 23.35 Музикали ярмарка.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15, 12.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.45, 10.35 Оилавий турмуш этикаси ва психологияси. 10.05 ва 11.05 Француз тили. 11.35, 12.40 Биология. 12.05 Янгиликлар. 13.10 Концерт-очерк. 13.35 Ҳужжатли фильм. 14.00 Концерт. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Телефильмлар. 18.35 Шимолий Асетия АССР Давлат телерадиоси. 19.30 Концерт. 20.30 Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Ритмик гимнастика. 21.30 «Время». 22.05 Оператив маълумотларга кўра. 22.15 Асосий масала. Бадиий фильм. 23.40 От спорти. Жаҳон чемпионати. 00.25 Янгиликлар.

Чоршанба

13 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

11.30 Совет давлати ва ҳуқуқи асослари. 12.00 Телефильм. 12.30 Информатика ва ҳисоблаш техникаси асослари. 13.00 Қўлни бер, Қоплон. Бадиий фильм. 17.00 Болалар учун фильм. 17.30 Ўқитувчи экрани. 18.00 Янгиликлар. 18.10 «Ёшлик» студиясининг меҳмони — «Ёш куч» журнали. 18.50 Ташаббус талаб қилинади. 19.20 Нажот излаб... Орол муаммолари ҳақида. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.35 Тошкент область Паркент район меҳнаткашлари билан музикали учрашувлар. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Қувноқлар ва зукколар.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.35 Ўғирлик. Бадиий фильм 21.05 «Пульс» информацион кўрсатув. 21.15 Телефильм. ДУШАНБЕ кўрсатади. 21.30 «Время». 22.05 Концерт.

МТ I

7.00 Тонгги информацион-музикали программа. 8.00 Хор плюс биз. 8.45 Спрут-3. Бадиий фильм. 1-серия. 9.05 «Камалак». 10.10 Саёҳатчилар клуби. 11.10 Жаҳон операси юлдузлари. 16.10 Мультфильм. 16.30 Объектив. 17.00 Музикали ҳазина. 18.15 Болалар соати. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 Телекўприк. 21.00 СССР халқлари қўшиқлари ва рақслари. 21.30 «Время». 22.05 Диққат: Ўсмирлар ўртасидаги жиноятчилик ҳақида. 22.05 Диққат: ўсмир. 22.20 Концерт. 23.00 Футбол. Европа кубоги. Танаффусда — Дунё воқеалари.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15, 12.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Табиатшунослик. 10.05 ва 11.05 Немис тили. 11.35, 12.40 Физика. 12.05 Янгиликлар. 13.10 Ҳужжатли фильм.13. 35 Ўтган йилларнинг севимли оҳанглари. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Телефильмлар. 18.35 РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 19.35 Халқ қўшиғи ирмоқдек жўшади. 19.55 Ҳужжатли фильм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Унутманг! 21.25 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Узундан узоқ тун. Бадиий фильм. 23.10 Р. Штраус. Хонаки симфония. 23.55 Янгиликлар.

Пайшанба

14 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

11.30 ЎзССР тарихи. 13.00 Ўғирлик. Бадиий фильм. 17.00 Ҳужжатли фильм. 17.30 Умумий ва амалий химия бўйича XIV Менделеев съездининг қатнашчилари — студиямиз меҳмони. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Регби бўйича СССР чемпионати. «Звезда» (Тошкент)— «Сибтяжмаш» (Красноярск). 18.55 Инсон болаликдан бошланади. 19.25 Хўжасизликка барҳам берайлик. 20.00 Ахборот. 20.20 Телефильм. 20.30 Арманистон мусибати — ҳамманинг қайғуси. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Дала меҳнаткашлари учун концерт. 23.15 «Тошкент» студияси кўрсатади. 3-студия. Ёшлар учун кечки программа.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.40 Калаванинг учи. Бадиий фильм. 20.50 «Тошкент» студияси кўрсатади. ФРУНЗЕ кўрсатади. 21.30 «Время». 22.05 Долзарб суҳбат. 23.05 Қайтишни унут. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Футбол. Европа кубоклари. 11.35 Спрут-3. Бадиий фильм. 2-серия. 12.35 Болалар соати. 13.35 Телекўприк. Пойтахтдан пойтахтга. 15.05 Сиз нонни уйда ёпасизми? 15.30 Мультфильмлар. 16.00 Ҳужжатли фильмлар. 16.45 Компьютер билан мулоқот. 17.30 Партком ва қайта қуриш. 18.00 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 18.45 Футбол. Европа кубоклари. Танаффусда — дунё воқеалари. 21.30 «Время». 22.05 Актуал интервью. 22.15 Спрут-3. Бадиий фильм. 2-серия. 23.15 Дунё воқеалари. 23.30 Концерт.

МТ-II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15, 12.15 Илмий-оммабоп фильм. 9.35, 10.35 Табиатшунослик. 10.05 ва 11.05 Испан тили. 11.35, 12.40 Биология. 12.05 Янгиликлар. 13.10 Ҳужжатли фильм. 13.30 Фильм-концерт. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Телефильмлар. 18.35 Ҳужжатли фильм. 19.10 Давр ҳақида ва ўзим ҳақимда. Э. Багрицкий. 19.30 Концерт. 20.30 Тунингиз ҳайрли бўлсин, кичкинтойлар! 20.45 Молдавия ССР Давлат телерадиоси. 21.30 «Время». 22.05 Хоккей. Ўртоқлик учрашуви. 24.00 Янгиликлар. 00.05 Стендга отиш. Жаҳон чемпионати.

Жума

15 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

11.30 Зоология. Ўргимчаксимонлар. 12.00. Болалар учун фильмлар. 12.30. Калаванинг учи. Бадиий фильм. 17.00 Совет Иттифоқи бўйлаб. Кинопрограмма. 18.00 Янгиликлар. 18.15 Биргаликда шодон қадам ташлаймиз. Фильм-концерт. 18.40 Яхшидан боғ қолади. 19.15 Тилга эътибор. 20.00. Ахборот. 20.20 Табиат садолари. Телефильм. 20.40 Мардлар қўриқлайди Ватанни. Музикали программа. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Пахтачилик: тажриба ва муаммолар. 22.55 «Ёшлик» студияси кўрсатади.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

19.40 «Тошкент» студияси кўрсатади. 20.25 О, узумлар. Телефильм. 21.05 «Пульс» информацион кўрсатув. 21.15 Бир, икки, уч... Телефильм.

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

21.30 Время. 22.05 Музикали программа. 22.45 Қўрқувнинг беш дақиқаси. Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.05 Инсон. Ер. Коинот. 10.05 «Спрут-3». Бадиий фильм, 2 ва 3-сериялар. 12.10 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 16.00 Болалар учун фильм. 18.15 Салом, Коста-Рика. Миллий байрам — мустақиллик кунига. 19.15 Дунё воқеалари. 19.30 «Ералаш». Болалар юмористик киножурнали. 19.40 Бизнинг бўрчимиз. 20.15 Сизни В. А. Чернушенко таклиф қилади. 21.30 «Время». 22.05 Актуал интервью. 22.15. «Спрут-3». Бадиий фильм, 3-серия. 23.20 Бу бўлган..., бўлганди... 23.40 Нигоҳ.

МТ II

9.00 Эрталабки гимнастика. 9.15, 12.15 Шаҳар ва табиат. 9.35, 10.35 Тарих. 10.05 Инглиз тили. 11.05 Инглиз тили. 11.35, 12.40 Адабиёт. 12.05 Янгиликлар. 13.10 Ҳужжатли фильм. 14.00 Ритмик гимнастика. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Анна Павлонова. Бадиий фильм, 5-серия. 18.40 Ритмик гимнастика. 19.10 Мамлакат театрлари намойиш этади. (20.15) Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар! 21.30 «Время». 22.05. Я. Сибелиус. Ғамгин вальс. 22.15. Хоккей. «Спартак» (Москва) — «Вашингтон кэпиталз» (АҚШ). 24.00 Янгиликлар.

Шанба

16 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

9.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа. 10.00 Шанба экрани. 10.40 «Тошкент» студияси кўрсатади.11.40 Инсон ва табиат. 12.20 Қуённикида ҳовли тўйи. 12.40 Замандас. 13.40 Бефайз якшанба. Бадиий фильм. 14.55 «Ёшлик» студияси кўрсатади. 18.00 Мактаб ўқувчиларининг СССР халқ депутати Андижон области Шаҳрихон шаҳридаги 4-мактаб ўқитувчиси П. Охунов билан учрашуви. 18.35 Оламга саёҳат. 19.20 Қадрият. 20.00 Ахборот. 20.20 Мамонт ўтлари. Телефильм. 20.50 Қалбингга қулоқ сол. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Абдулла Орипов. Ранжком. Телеспектакль.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

9.00 Ритмик гимнастика. 9.15 Савту калом. Адабий музикали кўрсатув. 10.05 Жаҳон бир ҳафта ичида. 10.20. Фильм-концерт. 11.00 Қўрқувнинг беш дақиқаси. Бадиий фильм. 17.55 Лабиринт. Оталар ва болалар. 18.35 Телевизион бадиий фильм. 20.00 Информацион программа. 20.35 «Каоржун ороли». Кинолавҳа. 20.50 Эстрада куйларидан концерт. 21. 30 «Время». 22.05 Концерт. 22.25 «Алвидо Замоскворецк безориси». Бадиий фильм.

МТ I

7.00 «120 минут». 9.00 «Спрут-3». Бадиий фильм, 3-серия. 10.10 Уй академияси. 10.40 Умринг боқий бўлсин, Ер. 11.35 Социализм мамлакатларида. 12.05 Бир соат илмий-оммабоп фильм. 13.05 Девор. 13.35 Виват, Россия. 14.00 Аслини олганда. 14.30 Иттифоқдош республикалар киносанъати. 16.35 Дунё воқеалари. 16.50 Қизил дипломат. Бадиий фильм, 1 ва 2-сериялар. 18.55 Планета. Халқаро программа. 19.55 Номаълум кишининг ҳикояси. Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Концерт. 22.25 Аншлаг? Аншланг! 23.35 Джаз портретлари.

МТ II

8.30 Эрталабки гимнастика. 8.45 Қишлоқ янгиликлари. 9.45 Концерт. 10.00 Қариндош. Бадиий фильм. 11.35 Янгиликлар. 11.40 Спорт ва шахс. 12.20 Ҳужжатли фильм. 12.30 Тараснинг йўллари 2-кўрсатув. 13.35 Қисқа метражли телевизон бадиий фильмлар. 14.10 1989 йил қўшиқлари. 14.20 Л. Пандуро. Қочиш. Телеспектакль. 16.30 Телевизион музикали абонемент. 17.30 Янгиликлар. 17.40 Қўҳна Москва. 18.15 ...16 ёшгача ва ундан катталар. 19.00 «Пи» белгиси билан. 1-қисм. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 «Пи» белгиси билан. 2-қисм. 21.30 «Время». 22.05 «Пи» белгиси билан. 3-қисм. 23.05 Концерт. 23.35 Янгиликлар.

Якшанба

17 СЕНТЯБРЬ

ЎзТВ

9.00 «Ассалому алайкум». Информацион-музикали программа. 10.00 Оила даврасида. 10.30 Биргаликда куйлаймиз. 10.55 Сиз севган қаҳрамонлар. 11.55 Спорт программаси. 12.55 «Иқбол». 14.20 Объективда — қайта қуриш. 14.50 Деҳқон ва замон. 16.05 Абдулла Орипов. Ранжком. Телеспектакль. 17.30 Реклама. 17.55 Гул шаҳрилик кичкинтой. 18.15 Мактаб ўқувчилари учун. 18.45 Бугун — ўрмон ходимлари куни. 19.30 Илмий-оммабоп фильм. 20.00 Ахборот. 20.20 Давлат томонидан қўриқланмоқда. Телефильм. 20.50 Якшанба оқшомида. Музикали дам олиш программаси. 21.30 «Время». 22.05 Ахборот. 22.25 Олмазор. Бадиий фильм.

ТОШКЕНТ ШАҲРИ ВА ТОШКЕНТ ОБЛАСТИ УЧУН ПРОГРАММА

ДУШАНБЕ КЎРСАТАДИ

9.00 «Сапеда». Информацион-музикали программа. 10.05 Реклама. 10.15 Китоблар викторинаси. 11.00 Ўрмон ходимлари кунига бағишланган кинопрограмма. 12.00 «Алвидо, Замоскворец безориси». Бадиий фильм.

ФРУНЗЕ КЎРСАТАДИ

17.05 Мультфильм. 17.25 Реклама 17.35 Айғоқчи. Бадиий фильм. 19.00 Бугун — ўрмон ходимлари куни. 19.30 Халқ ижодиёти. 20.00 Етти кун. 20.30 Телефильм. 20.40 Дидарлашуу. 21.30 «Время». 22.05 Иссиқкўл—89

МТ I

8.45 Ритмик гимнастика. 9.15 Спортлото тиражи. 9.30 Эрта саҳарлаб. 10.30 Совет Иттифоқига хизмат қиламан. 11.30 Тонгги почта. 12.00 Дунё бўйлаб. 13.00 Шаҳзода Баяя. Бадиий фильм. 14.30 Музикали киоск. 15.00 Здоровье. 15.45 Мультфильмлар. 16.10 Мадонна учун уй. Катталарнинг ўсмирлар тақдирига лоқайдлиги ҳақида. 16.55 Камалак. 17.30 Қишлоқ янгиликлари. 18.30 Халқаро панорама. 19.15 «Акс садо ҳақида эртак». 19.40 Том тоғанинг кулбаси. Бадиий фильм. 21.30 «Время». 22.05 Салом, доктор. 22.20 Спрут-3. Бадиий фильм, 4-серия. 23.25 Нима? Қаерда? Қачон?

МТ II

8.30 Зарядкага сафланинг. 8.50 Ўрмон ходимлари кунига. 9.40 Ўз ўрнимни топмоқчиман. 10.30 Махфий илтифотлар. Бадиий фильм, 1-серия. 11.35 Акс садо: ҳафтанинг воқеалари. 11.45 Махфий илтифотлар. Бадиий фильм, 2-серия. 12.50. РСФСР шаҳарлари телестудиялари. 13.30 Киномеридиан. 14.30 «Образ». Адабий ўйин. 15.45 Презентация. 17.20 Спорт ҳамма учун. 17.35 СССР ИИМ хабар қилади. 17.45 Ҳужжатли фильм. 18.20 Хоккей. «Сокол» (Киев) — «Калгари Флеймз» (Канада). 20.20 Концерт. 20.30 Тунингиз хайрли бўлсин, кичкинтойлар. 20.45 Концерт. 21.30 «Время». 22.05 Салом, доктор. 22.20 Футбол. «Динамо» (Москва) — «Днепр» Танаффус пайтида (23.30) Бокс. Жаҳон чемпионати. 00.15 Янгиликлар.

• ҲАФТАЛИК ПРОГРАММА •

• Воқеалар жойидан репортаж

Доктор Кашпировский: ШОВ-ШУВ ВА ҲАҚИҚАТ

Ҳозирги вақтда Анатолий Кашпировскийнинг Киев ва Москвадаги даволаш сеансларида юзлаб одамларни дарддан фориғ қилиб юборяптилар, миллионлаб хасталарга ёрдам бериш учун эса у телевизион психотерапияга мурожаат қилишни таклиф этаётир: шахсан мурожаат қилаётган кишиларга доктор ёрдам беришга жисмонан умуман қодир эмас.

Бир йил муқаддам совет ва чет эл матбуоти саҳифаларида «Биринчи марта жаҳон амалиётида масофадан туриб операцияни оғриқсизлантирилди...» деган хабар пайдо бўлган эди.

— Кўзларим юмуқ, аммо уйғоқ ҳолда унинг овозини эшитаман: сиз шодланяпсиз, куляпмиз... Ўтириб ўйлайман: э, худо, оёқларим қанчалик қақшаб оғрияпти, тезроқ ана шу азоб тугасайди. Энди мен ҳеч қачон бу ёққа, мана шу Кашпировскийга келмайман, ҳеч қачон! Шундан сўнг фақат врач ўнгача санади, ўзим билмаган ҳолда сакраб турдим... Ана шу енгиллик ҳалигача сақланиб келмоқда.

Москвалик ёш ўқитувчи аёл Лена Каплина — бахтиёр. У бир неча йил вена томирларининг кенгайиши оғир хасталигидан азоб чекар, кўзи ёригандан кейин эса юролмай қолган эди... Психотерапевт врач Анатолий Кашпировскийнинг сеансига уни эри олиб келганди. Кейинги сеансга Лена ўзи келди.

Нина Челпанова даволаш сеансларида қимирламай ўтирар ва врач таъсир этаётганлигини сира сезмасди, лекин унинг 45 йил ёруғ дунёни кўрмаган кўзлари очилди.

Москвалик Елена Рябцева уч марта миокард инфаркти бўлган эди. Кашпировскийнинг сеансларига келгандан сўнг электрокардиограмма қилдирди: юрагида чандиқлар қолмабди. У соппа-соғ эди. Сеанслар вақтида у нимани ҳис қилди? Унинг организми врачнинг психологик таъсирига қуйидагича муносабатда бўлди: сеанс давомида Рябцева қандайдир ички ритмга бўйсуниб, бошини чайқарди...

Мижозлар фориғ бўлган касалликлар рўйхатини узоқ давом эттириш мумкин... Одамлар докторни авлиё деб билишади. Бунинг сабаби тушунарли. Тасаввур қилиб кўринг: сиз юмшоқ ўриндиққа икки-икки ярим соат хотиржам ўтирибсиз, суҳбат ва майин музикадан роҳатланаяпсиз, айтайлик, бир ҳафтадан сўнг эса врач ҳузурига келиб қон босимингиз нормага тушганлигини, дардингиз ариганлигини, аввалги семизлигингиздан асар ҳам қолмай жуда озиб кетганингиз, аммо терингиз таранглигича қолганлигини, соғлом ва бардам эканлигингизни пайқайсиз.

Доктор Кашпировскийнинг даволаш сеанслари бир қарашда фавқулодда содда тарзда ўтади. Доктор кенг зал саҳнасига чиқиб келиб, қўлига микрофонни олади ва келганлар билан суҳбатни бошлайди. У залдагиларни беморлар деб ҳисобламайди, унинг учун улар мижозлардир. Врач мижозлардан ҳеч қачон касалини сўрамайди.

«Киевлик мижозимнинг вазни 283 килограмм эди. Тўққиз ой ичида бу аёл 165 килограммга озди. Албатта, бу «менинг» рекордим. Сеанслардан сўнг 60, 70, 80 килограмм вазнини ташлаган одамлар эса жуда кўп», — дейди Кашпировский.

—Қарийб ўттиз йилдан бери амалиётчи врачман. Бизда аҳолининг жуда катта гуруҳи аслида психопрофилактик ёрдамга муҳтож. Шунинг учун ҳам коллектив сеанслар ўтказа бошладим. Одамлар менга келишга интилдилар, мен ҳам ҳеч кимга рад этмай ишладим, қўлимдан келганча ёрдам бердим. Ўзим врач сифатида мижозларимдан ўргандим, такомиллаша бордим... Пировардида шундай хулосага келдимки, худди ана шу хилдаги оммавий сеансларда, одам ўзини эркин ҳис қилган пайтда онг фаолияти тўхтаб қолиши юз беради, ҳиссиётлар ишлай бошлайди. Бу организмнинг ўзини ўзи бошқаришида катта роль ўйнайди. Чунки инсоннинг психик, руҳий ҳаёти онглилик ва ҳиссиётдан таркиб топади. Бу жараённи кузатиш ҳам, тушунтириб бериш ҳам мумкин эмас. Сезиш, ҳис қилиш бизнинг онгимизга тайёр фикрлар тарзида киради. Менинг сеансларимда бу ҳис ва сезгилар соғайишга хизмат қилади. Миядан буйруқлар кела бошлайди. Психологик таъсир қилиш пайтида киши организмида ички дорилар уйғона бошлайди, улар одатдаги ҳолатда ўзини сира сездирмайди. Бу моддалар организмда қаерда, қайси кўринишда намоён бўлади? Ҳозирча бу аниқ эмас. Шуниси равшанки, миямиз ниҳоятда мураккаб моделлаштирувчи қурилмадир. Биологик компьютерда бутун организм саломатлигининг ҳолати тўғрисидаги маълумотлар сақланади. Психологик таъсир кўрсатиш пайтида, онг фаолияти тўхтаб қолган пайтда бўшаш бошланади ва мия касал жойлар йўналишида ишлай бошлайди.

— Сизнинг сеансларингизда ҳамма мижозлар соғайиб кетмоқдами? Ҳамма ҳам «соғайиш кўрсатмасини» тўғри қабул қиладими?

— Йўқ, ҳамма эмас. Баъзи одамларда биринчи ва иккинчи сеанслардан кейин ҳам сезиларли соғайиш бўлмаслиги мумкин. Демак уларнинг организмида қандайдир муҳим элемент, эҳтимол, мис, темир етишмас... Инсон организми— жуда мураккаб тузилган. Менинг вазифам эса ҳар хил психотерапевтик усуллардан фойдаланиб, ўз тажриба ва ҳиссиётимни ишга солиб, организмни шундай созлашдан иборатки, бунда у ўзи даволанишга киришсин, ўзини ўзи созлаб борсин.

Доктор Кашпировскийнинг психотерапевтик сеансларида одамларнинг босими нормаға келади, улар озадилар — организмда модда алмашинуви тўғри йўлга қўйилади, келлоид тўқима сўрилади, гирсутизм (юзда, терининг очиқ жойларида тук ўсиши, у хотин-қизларни ташвишлантиради) йўқолади.

Кашпировский туғма психотерапевт, у амалиётчи. У организмида ҳосил бўлувчи ва оғриқ жойларга самарали таъсир қилувчи модданинг кимёвий формуласини топиши мумкин бўлган тадқиқотлар керак, деб ҳисоблайди. Яқин келажакда ана шу моддалардан, ана шу кашфиёт асосида дори-дармон: зардоб ёки мой дори тайёрлаш мумкин бўлса ажаб эмас...

Ҳозир эса Анатолий Кашпировскийга ҳамфикр кишилар керак, тадқиқотлар керак, лаборатория лозим.

ССР Фанлар академиясининг мухбир-аъзоси Георгий Иоселиани:

— Кашпировский истеъдодли одам ва врач. Эътироф этаман, аввалига унинг ўзига нисбатан ҳам, даволаш усулига нисбатан ҳам шубҳаланиб қарардим. Лекин шу йилнинг баҳорида Грузия Соғлиқни сақлаш министрлиги бизнинг экспериментал ва клиник хирургия институтимизга Кашпировский таклиф этган илмий экспериментни текшириб кўриш вазифасини топширди. Такрор айтаман, бу ишга ишончсизлик билан қарадим. Лекин Тбилисига, клиникага унинг икки мижози — Леся Юршова ва Ольга Игнатова келишганда улар жуда оғир беморлар эканлигини кўрдим. Леся тўртта оғир операцияни бошидан кечирган: икки марта клиник ўлим ҳолатига тушган эди. У ҳеч қандай наркозни қабул қилмасди, бўлажак операцияда бутун умидини доктор Кашпировскийга боғлаган эди. Вазиятнинг ҳамма мураккаблигини тушуниб, ўзим операция столи олдида турдим.

Бу ақл бовар қилмайдиган, мислсиз кеча бўлди! (операцияларни оғриқсизлантириш бўйича телекўприк ярим кечада бошланиб, эрта тонгда тугади). Назаримда мен медицина амалиёти ва фанида ғайриодатий ёрқин, ҳали изоҳлаб бўлмайдиган ҳодисанинг иштирокчиси бўлдим, деб ўйлайман. Бунақаси менимча ҳали жаҳонда ҳеч ерда бўлмаган эди. Бу ноёб ҳодисани тадқиқ қилиш зарур.

Бир қатор ана шундай ҳолларда «Кашпировскийча» оғриқни қолдиришнинг ўрнини ҳеч нарса босолмайди.

Операция вақтида Леся ва Оля хушларини йўқотмаган эдилар. Бу ғалати. Операциядан кейин эса уларга оғриқсизлантирувчи дорилар керак бўлмади. Уларнинг ичаклари яхши ишлаб турди. Оғриқни қолдирувчи дорилар биринчи кун ҳам, иккинчи кун ҳам керак бўлмади... Буниси ҳам ғалати... Медицинамиз жуда муҳим кашфиёт бўсағасида турганлигига менда шубҳа йўқ.

Лекин илмий доираларда ҳали ҳам бир фикрга келинмаган. Шундай бўлса-да, Украина телевидениеси орқали берилган беш телесеанс юзлаб кишиларни дарддан фориғ бўлишига ёки соғлиғи яхшиланганини ҳис этишга имкон берди. Телевидениега 60 мингдан ортиқ хатлар келди, бу хатларда одамлар докторга миннатдорчилик билдириб, сеансларни тўхтатиб қўймасликни илтимос қилмоқдалар.

Медицина давраларида баҳслар кетаётган бир пайтда Кашпировский ишлаяпти: Москвада ҳам юзлаб одамларга даволаш сеанслари бермоқда. Яна қанчадан-қанча бемажол одамлар унинг ҳузурига келолмаяптилар. Умид қиламизки, ҳадемай телевизорни бураб, «зангори экран»да доктор Кашпировскийни кўришимиз мумкин бўлади. У «Салом! Қулайроқ ўтиринг. Даволашни бошлаймиз...» деган сўзлар билан ўз сеансини бошлайди.

И. АНТОНОВА.
(АПН).

Суратда: семириб кетганлар учун сеанс берилаётир.

ТАСС фотолари.

УЗУМ САЙЛИ

Пойтахт меҳнаткашларининг ўзига хос сайлгоҳига айланган К. Маркс ва Коммунистик кўчаларида Тошкент шаҳар агросаноат комитети томонидан бугун, эртага ва 16-17 сентябрь кунлари узум сайли ўтказилмоқда. Унда шаҳар меҳнаткашлари ва унинг меҳмонлари учун областимизнинг Паркент, Коммунистик районлари соҳибкорлари етиштирган «Ҳусайни», «Октябрь», «Оққўрғон», «Кишмиш» сингари ўнлаб навдаги болдек ширин узумлар билан савдо қилинади.

Шу кунлари сайил иштирокчилари бу ерда олма, олхўри, нок, қовун ҳамда тарвуз сингари кўплаб ҳўл мева ва полиз маҳсулотларини ҳам харид қилишлари мумкин. Областимиз миришкорлари шаҳарликлар учун 80 тоннадан ортиқ турли хил мева-сабзавотлар келтиришади.

Шу билан бир қаторда пойтахтнинг бошқа районларида ҳам, хусусан Акмал Икромов районидаги «Фарҳод» ярмаркасида, Киров районидаги Юнусобод кўчасида, Горький метро станцияси ёнида, Ленин районидаги Норхўжаев кўчасида, С. Раҳимов районидаги «Медиклар шаҳарчаси» бозорида, Сергели бозорида, Фрунзе районидаги Глинка кўчасида ҳам бир қатор сайиллар уюштирилади. Бу ерларда областимизнинг «Огонёк», У. Юсупов, Р. Мусамуҳамедов номли совхозларидан келтирилган куз неъматлари билан савдо қилинади.

Узум сайлини уюштиришда яқиндагина ташкил этилган Тошкент шаҳар агросаноат комитети (раиси С. Т. Тошқулов) ташаббускорлик кўрсатмоқда.

М. ШОЮСУПОВА.

ФУТБОЛ

СССР терма командаси чоршанба куни Венада Австрия терма командаси билан 0:0, ҳисобида дуранг ўйнади.

— Венада қўлга киритилган бир очко совет спортчиларини Италия чегарасига ўтқазиб қўйди,— деб шарҳлашди бу ўйинни австриялик футбол шарҳловчилари. Ҳақиқатан ҳам терма командамиз Италияда бўладиган навбатдаги жаҳон чемпионатида қатнашиш ҳуқуқини берадиган йўлланмага эга бўлай деб турибдилар. Группада иккинчи йўлланмага Австрия, Туркия ҳамда ГДР командалари даъвогарлик қилмоқда. Шу группада қатнашаётган Исландия футболчилари Рейкьявикда ГДР командасидан 0:3 ҳисобида мағлубиятга учрадилар. Иккинчи бўлимнинг ўн минут оралиғида ГДР футболчилари учта жавобсиз тўп киритишга муваффақ бўлишди.

Учинчи саралаш группасидаги командаларнинг турнир жадвалидаги аҳволи қуйидагича:

	Ў.	Ю.	Д.	М.	Т.	О.
СССР	6	3	3	0	8—2	9
Австрия	6	2	3	1	6—6	7
Туркия	5	2	1	2	8—6	5
ГДР	6	2	1	3	7—9	5
Исландия	7	0	4	3	4—10	4

Группадаги қолган ўйинлар қуйидаги муддатларда ўтказилади. 20 сентябрь. Исландия—Туркия. 8 октябрь. ГДР — СССР. 25 октябрь. Туркия — Австрия. 8 ноябрь. СССР—Туркия. 15 ноябрь. Австрия—ГДР.

Муҳаррир
Н. НАСИМОВ.

Ўзбекистон Компартияси Марказий Комитети нашриётининг Меҳнат Қизил Байроқ орденли босмахонаси. Тошкент шаҳри.

Р. 11941 Б.—1681. Индекс: 64684. 1 2 3 4 5 6 7 8 9 10 11 12